

MTÜ IDA-HARJU KOOSTÖÖKOJA 2023–2027 STRATEEGIA

Lisa 1. Tegevuspiirkonna profiil ja
analüüs

Sisukord

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS JA METOODIKA	3
1 ORGANISATSIOON	4
2 TEGEVUSPIIRKOND	8
2.1. ASUSTUS	8
2.2. RAHVASTIK	9
2.3. SOTSIAALMAJANDUSLIKUD NÄITAJAD	18
2.3.1. <i>Töötus ja tööhõive</i>	18
2.3.2. <i>Omavalitsuste finantsid ja tulubaas</i>	22
2.3.3. <i>Elukeskkonna ülevaade</i>	24
2.3.4. <i>Kolmas sektor</i>	25
2.4. ETTEVÕTLUS	26
3. PERIOODI 2015–2022 ANALÜÜS	35
3.1. JAGATUD TOETUSTE ÜLEVADE	36
3.2. EESMÄRKIDE SIHTTASEMETE TÄITMINE	37

Sissejuhatus ja metoodika

LEADER-programmi toetusrahade kasutuselevõtuks perioodil 2023–2027 peavad kohalikud tegevusrühmad koostama strateegia, mis tugineb piirkonna olukorra analüüsil. Siinse dokumendi näol on tegemist alusmaterjaliga järgmise perioodi strateegia koostamiseks.

Piirkonna olukorra analüüsi koostamine hõlmas nelja etappi:

1. Kvantitatiivne analüüs
2. Küsitlus liikmete ja taotlejate hulgas
3. Avaseminar ja fookusgrupi intervjuud
4. Eelmise perioodi analüüs

Kvantitatiivne analüüs

Analüüs hõlmas andmekogumist ja analüüsi piirkonna elanikkonna ning sotsiaalmajanduslike näitajate kohta (ettevõtlus). Andmetena kasutati avalikest allikatest kättesaadavat infot (Rahvastikuregistri, Statistikaameti ning Eesti Maksu- ja Tolliameti andmekogu, asutuste kodulehed). Muuhulgas koostati piirkonnale ka elanikkonna rahvastikuarengute analüüs.

Küsitlused

Kaks küsitlust viidi läbi veebipõhiselt, kasutades uuringutarkvara *SurveyMonkey*. Juunis 2022 toimus küsitlus Ida-Harju Koostöökoja (IHKK) liikmeskonna, taotlejate ja hindajate hulgas, millele vastas kokku 28 isikut, septembris 2022 küsitlus IHKK meetmetest eelmisel programmiperioodil rahastatud projekti(de) kohta. Taotlejatel oli iga toetust saanud projekti kohta vajalik uue küsitlusvormi täitmine. Küsitlusele vastas kokku 35 toetuse saanud organisatsiooni 57 ellu viidud projekti kohta.

Esimeses küsitluses oli küsimusi kokku 29 ja need hõlmasid vastaja tausta, hinnanguid tegevuspiirkonnale (tugevused, kitsaskohad, eripära), tegevusgrupile (rahulolu tegevustega) ning toetuste mõjususele (eesmärkide ja meetmete asjakohasus, täituvus jms). Samuti kaardistati ootusi uuele rahastusperioodile. Teine küsitlus keskendus nii konkreetse meetme eripärale kui ka üldistele taotlemist ja projekti elluviimist puudutavatele asjaoludele.

Avaseminar ja fookusgrupi intervjuud

Saamaks kvalitatiivset sisendit tegevuspiirkonna arenguvajaduste kohta viidi läbi neli fookusgrupi intervjuud - ettevõtluse, turismi, omavalitsuste ning elukeskkonna ja kogukondade teemadel. Uuriti piirkonna eripärade, möödunud perioodi kogemuste ja uue perioodi võimalike fookuste kohta. Laiemalt kaardistati nii IHKK praeguseid väljakutseid kui nägemusi tulevikuosas strateegia avaseminaril, kus osalesid piirkonna kõigi sihtrühmade (KOVid, ettevõtjad, vabaühendused) esindajad.

Eelmise perioodi analüüs

Eelmise perioodi analüüs hõlmas toetuste ülevaadet meetmete ja taotlejate kaupa, samuti hinnati eesmärkide saavutamist kehtivas strateegias sätestatud indikaatorite alusel. Analüüsi täiendatakse 2023. aasta alguses, kui on selged ka viimase taotlusvooru tulemused.

1 Organisatsioon

Kohalik tegevusrühm moodustati 13. augustil 2008. aastal. Algselt kuulus selle koosseisu neli valda – Aegviidu, Anija, Kose ja Raasiku. Peale 2017. aasta haldusreformi kolm omavalitsust - Anija vald, Kose vald ja Raasiku vald.

Tegevusrühma missiooniks on piirkonna elu edendamine kodanikuühenduste, ettevõtjate ja kohalike omavalitsuste koostöös ning algatuste toetamine ja elluviimine LEADER-põhimõtteid (strateegiate väljatöötamine ja rakendamine alt üles, avaliku ja erasektori kohalik partnerlus, integreeritud ja mitut valdkonda hõlmavad meetmed, uuendused, koostöö, võrgustikutöö ning piirkonnapõhised kohaliku arengu strateegiad) rakendades.

Oma missiooni täitmisel piirkondliku arendusorganisatsioonina on tegevusrühmal kui organisatsioonil neli põhifunktsiooni: nõustamine, projektijuhtimine, seire ja kommunikatsioon.

Tegevusrühmal oli 1.09.2022 seisuga 44 liiget, kellest 3 olid kohalikud omavalitsused, 14 ettevõtteid ning 27 MTÜ-d (Tabel 1). Liikmete nimekiri omavalitsusüksuste ja EMTAK-i koodide kaupa on leitav ühingu kodulehelt¹. Tegevusgrupi liikmete arv piirkonna 1000 elaniku kohta oli 2,3.

Tabel 1. MTÜ Ida-Harju Koostöökoda liikmeskond (1.10.2022 seisuga)

Omavalitsus	KOV	MTÜ	Ettevõtted (sh FIE-d)	Kokku
Anija vald	1	7	2	10
Kose vald	1	10	8	19
Raasiku vald	1	10	4	15
Kokku	3	27	14	44

Tegevusrühma ülesandeks on strateegia rakendamine, sh:

- Kaasata ja teavitada piirkonda LEADER-meetme võimalustest (kodulehe, infolehtede ning erinevate listide vahendusel ja vahetul suhtluses liikmetega)
- Koordineerida taotlusvoorusid
- Nõustada ja vastu võtta projektitaotlusi
- Aidata kaasa projektide hindamisel
- Jälgida toetuse saaja ja PRIA vahelist suhtlust
- Nõustada toetuste saajaid probleemide korral
- Teostada regulaarset seiret projektide tulemuslikkuse üle
- Osaleda LEADER-võrgustiku arendustöös maakondlikul, vabariiklikul ja Euroopa tasandil
- Osaleda maakondlikus arendustöös

IHKK on kasumit mittetaotlev organisatsioon, kelle põhilisteks finantseerimisallikateks on liikmemaksud, sihtfinantseerimine LEADER-meetmest ja teistest fondidest (Tabel 2).

¹ Kättesaadav: <https://www.idaharju.ee/uldinfo/liikmed/>

Tabel 2. Ida-Harju Koostöökoja eelarved 2016–2022

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Eelarve tulud kokku, sh:	93 761	99 176	110 425	127 849	62 112	96 209	193 445
Liikmemaksud	14729	15087	15051	14969	15063	7470	8693
LEADER-tegevustulud	79032	83445	94433	109935	47049	87737	182081
Tulud muudest projektidest						1002	2671
Muud tulud		644	941	2945			
LEADER-i tulude osakaal	84%	84%	86%	86%	76%	91%	94%
Eelarve kulud kokku, sh	76442	84021	86394	123569	43828	91015	201363
Palgakulud	55977	55951	54419	47061	28329	60933	65991
LEADER-tegevuskulud	19167	20718	17504	32218	12766	20028	77833
Projektide otsesed kulud	1298	7352	13986	44290	2733	9504	54717
Muud kulud			485			550	2822
Töötajate arv	2	2	2	2	1	2	2
Tulud-kulud	17319	15155	24031	4280	18284	5194	-7918

Koostöökoja juhtorganiteks on liikmete üldkoosolek ja juhatus. Tegevpersonali hulka kuuluvad juhatuses esimees, arendusjuht (1,0 koormusega) ja projektinõustaja-kommunikatsioonispetsialist (1,0 koormusega).

Juhatuses esimees kuulub tegevmeeskonda ja tema ülesanded on:

- Ida-Harju Koostöökoja strateegiline juhtimine,
- strateegia koostamise protsessi juhtimine (juhtkomisjoni juhtimine),
- koostööprojektide juhtkomisjoni osalemine,
- MTÜ esindamine,
- osalemine infopäevadel ja koolitustel,
- osalemine igapäevastel tegevmeeskonna töökoosolekutel.

Juhatuses esimees vastutab ka organisatsiooni haldusjuhtimise eest st jälgib, et olemasolevad inim-, rahalised ja materiaalsed ressursid oleksid optimaalselt kasutatud. Organisatsioonis, kus töötab vaid kolm inimest, peavad kõik töötajad olema multifunktsionaalsed st täitma mitmeid erinevaid ülesandeid. Vajadusel saab ülesandeid ringi jagada, muuta või asendada. Kõik olulised haldus- ja finantsjuhtimise otsused kooskõlastatakse juhatuses.

Strateegia koostamise hetkel kuulub arendusjuhi töökohustuste hulka ka organisatsiooni finantsjuhtimine ja raamatupidamine. Arendusjuht allub juhatuses esimehele. Arendusjuhi tööülesanded on järgmised:

- MTÜ strateegiliste arengudokumentide, sh arengu- ja tegevuskavade ning eelarve koostamise ja uuendamise korraldamine;
- MTÜ igapäevastöö juhtimine;
- MTÜ raamatupidamise korraldamine
- MTÜ dokumendihalduse korraldamine
- MTÜ arendustegevuseks vajaliku seire korraldamine
- MTÜ esindamine;

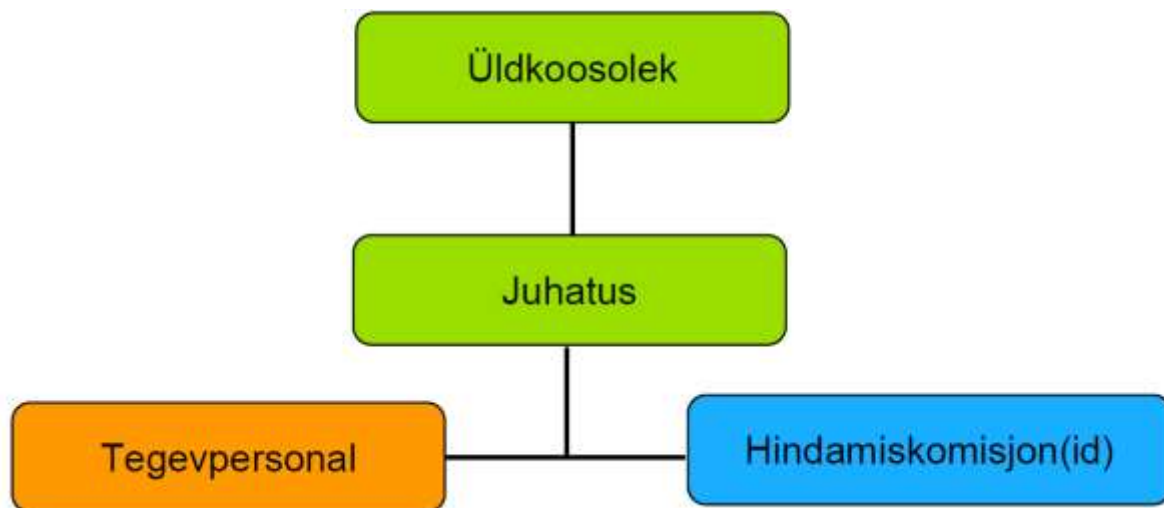
- MTÜ eesmärkide täitmiseks projekte algatamine ja elluviimisega seotud tegevuste korraldamine;
- MTÜ esindus- jm ürituste ettevalmistamisel osalemine ja läbiviimise korraldamine;
- koostööpartnerite jt huvigruppidega suhtlemine;
- Leader taotlusvoorude ettevalmistamine ja läbiviimise korraldamine;
- Leader projektitaotluste nõustamine.
- PRIAle dokumentide (maksetaotlused, aruanded jm) koostamine ja esitamine.

Arendusjuhile allub projektinõustaja-kommunikatsioonispetsialist, tema tööülesanded on:

- Osalemine MTÜ strateegiliste arengudokumentide, sh arengu- ja tegevuskavade välja töötamises ja elluviimises;
- Osalemine MTÜ igapäevaste tööde planeerimises ja elluviimises;
- Teavitustegevuse korraldamine sh vajadusel MTÜ nimele tulnud kirjadele ja päringutele vastamise korraldamine;
- Osalemine Leader programmi taotlusvoorude ettevalmistamisel ja läbiviimisel;
- Leader projektide nõustamine;
- Leader jm projektide ettevalmistamisel, koostamisel ja elluviimisel osalemine;
- Ürituste (koosolekud, arutelud, koolitused jne) korraldamisel ja külaliste vastuvõtmisel osalemine;
- Vajadusel Ida-Harju Koostöökoja poolt korraldatud koosolekute protokollimine või protokollimise korraldamine;
- Infovahetuse korraldamine koostööpartnerite, piirkonna ettevõtjate/huvigruppide ja asutuse liikmete vahel;
- Ida-Harju Koostöökoja esindamine, sh suhtlemine PRIA, Maaeluministeriumi ja teiste koostööpartneritega piirkonna strateegia koostamist ja rakendamist puudutavates küsimustes;
- Ida-Harju Koostöökoja veebilehele ja sotsiaalmeediakontodele asjakohase info ülespanek ning kodulehe ja sotsiaalmeediakontode arendamine või selle korraldamine.

Töötajate ametinimetused, tööülesanded ja koormused võivad vastavalt hetkevajadustele muutuda.

IHKK struktuuri kujutab Joonis 1.

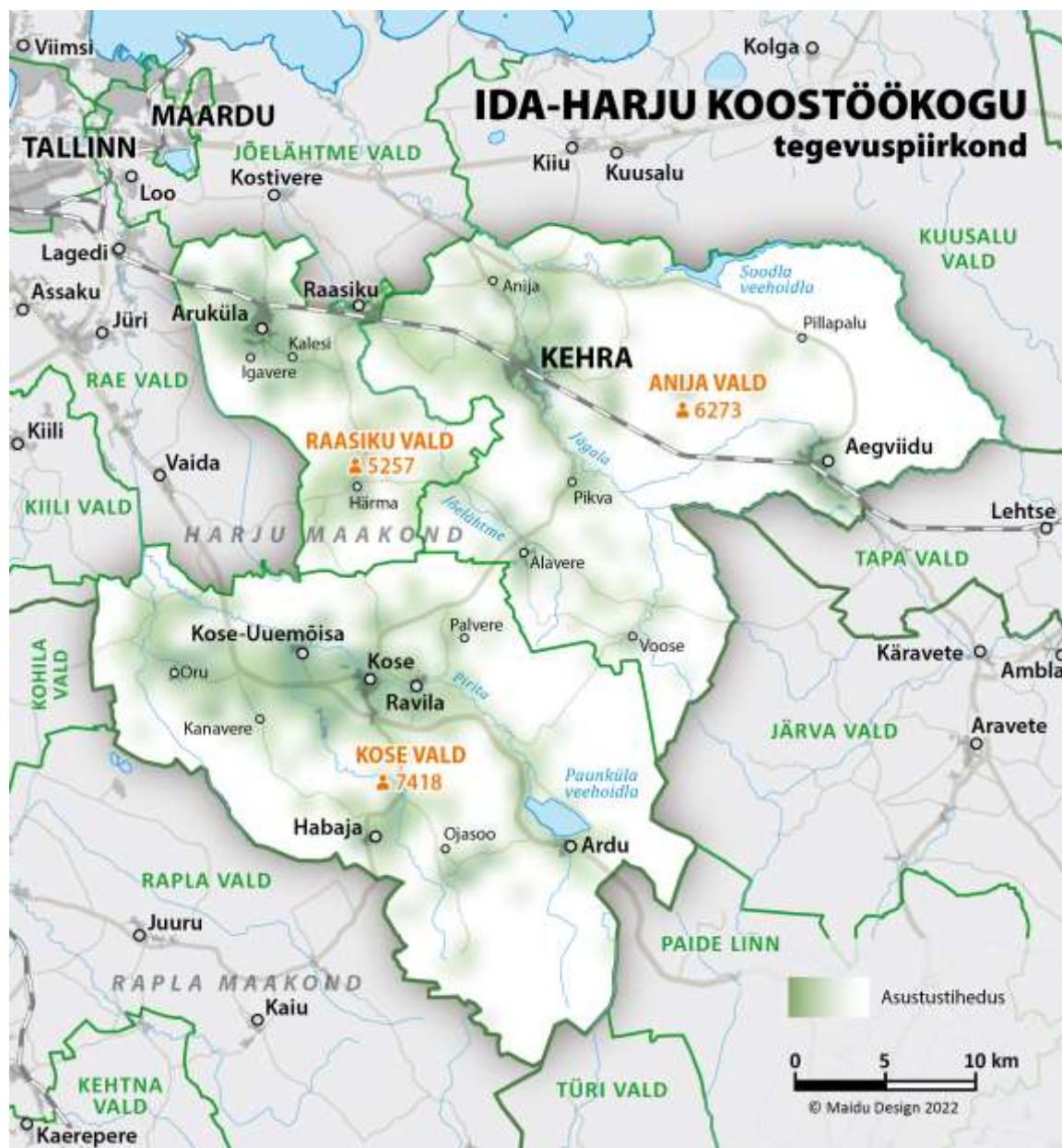

Joonis 1. IHKK juhtimisstruktuur

2 Tegevuspiirkond

2.1. Asustus

IHKK tegevuspiirkond asub Põhja-Eestis Harjumaal ning hõlmab endas kolme kohalikku omavalitsust (Joonis 2). IHKK naabriteks on põhjas Põhja-Harju Koostöökoda, läänes Nelja Valla Kogu ja Raplamaa Partnerluskoda, lõunas Järva Arengu partnerid ning idas Arenduskoda.

Joonis 2. Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkond (elanike arv seisuga 1.01.2022, Rahvastikuregister)

Koostöökoja tegevuspiirkonda iseloomustab ühtne geograafiline asend, ajalugu ja sotsiaalmajanduslikud protsessid. Tegevuspiirkond on üks osa Tallinna tagamaast, kus toimub eeslinnastumine ja elanike tööalane pendelränne.

IHKK tegevuspiirkonna pindala on 1 225 km² ning rahvaarv 18 948 elanikku (2022. aasta seisuga koos omavalitsuse täpsusega rahvastikuga). Pindalalt on suuremad Anija ja Kose vald (mõlemad 533 km²), Raasiku vald on territooriumilt väiksem (159 km²). Asustustihedus varieerub suurtes piirides, keskmine on 15,5 inimest km² kohta, mis on poole madalam Eesti keskmisest näitajast (tabel 3).

Tabel 3. IHKK valdade elanike arv, pindala ja asustustihedus (rahvastikuregister, Statistikaamet)

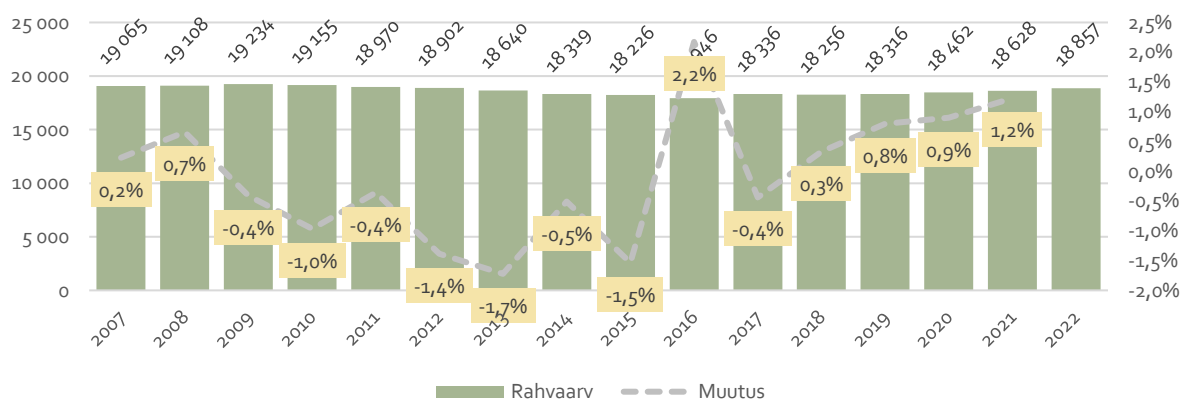
	Rahvaarv	Pindala (km ²)	Asustus-tihedus (el/km ²) 2016		Rahvaarv	Pindala (km ²)	Asustustihedus (el/km ²) 2022
2016				2022			
Kogu Eesti	1 350 999	43 468	31,1	Kogu Eesti	1 340 054	43 465	30,8
Harjumaa	595 236	4 338	137,2	Harjumaa	621 281	4 338	143,2
Aegviidu vald	718	12	60,1	Anija vald	6 273	533	11,8
Anija vald	5 618	521	10,8	Kose vald	7 418	533	13,9
Kose vald	7 161	533	13,4	Raasiku vald	5 257	159	33,1
Raasiku vald	4 717	159	29,7	IHKK	18 948	1 225	15,5
IHKK	18 214	1 225	14,9				

Asustustihedus on suurem Tallinn-Tartu maantee ja Tallinn-Tapa raudtee lähedal, mille naabruses paikneb ka enim piirkonna suurema rahvaarvuga asustusüksustest.

2.2. Rahvastik

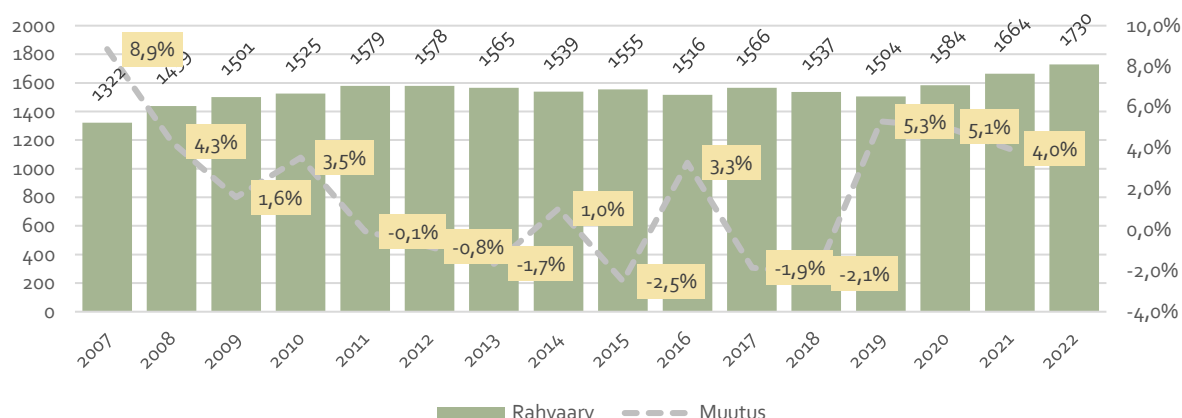
Harju maakonna rahvaarv oli rahvastikuregistri 1. jaanuari 2022. a seisuga 621 281 elanikku, neist 444 999 ehk 71,6% elas Tallinnas. Maakonna rahvaarv tervikuna on pidevalt kasvanud peamiselt tänu sisserändele teistest maakondadest ja kõrgele sündimusele. Möödunud 15 aastaga on maakonda lisandunud enam kui 85 000 uut elanikku. Rahvaarvu kasvutempo on olnud aastakeskmiselt 1,1% (viimasel kolmel aastal varasemast madalam). Samal ajal on Eesti rahvaarvu kahanemise tempo olnud aastakeskmiselt -0,1%.

Elanike arv IHKK tegevuspiirkonnas oli rahvastikuregistri andmetel 1. jaanuari 2022. a seisuga 18 857 inimest (välja on arvatud kohaliku omavalitsuse täpsusega registreeritud rahvastik). Tegevuspiirkonna territooriumi elanikud moodustavad ligi 3% maakonna kogurahvastikust, Tallinna linna arvesse võtmata 10%. Viimase 15 aasta jooksul on rahvaarv tegevuspiirkonna territooriumil aastakeskmiselt kahanenud 0,1%, kokku u 200 elaniku võrra. Teisalt, peale madalseisu 2016. aasta algul, on möödunud kuuel aastal piirkonna rahvaarv kasvanud ning lisandunud on u 900 elanikku (**Error! Reference source not found.**).

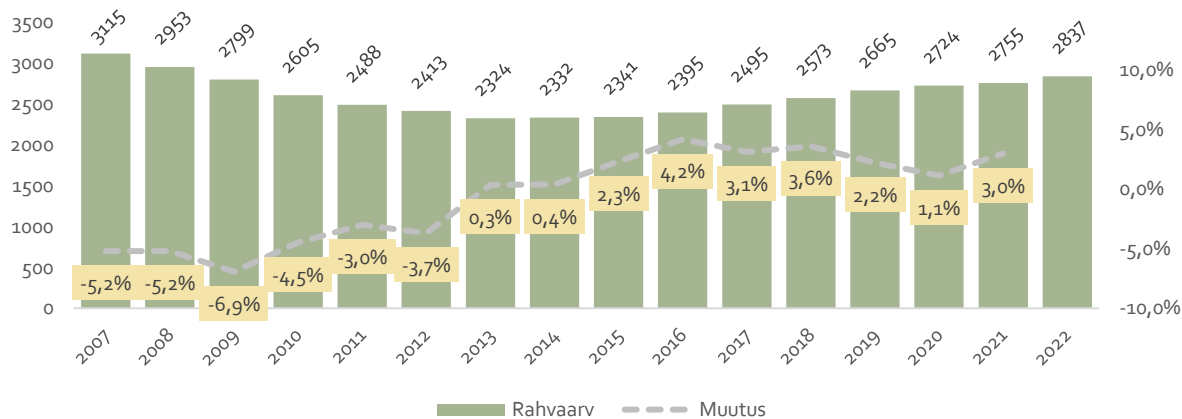
Joonis 3. Rahvaarvu muutus perioodil 2007–2022 (rahvastikuregister)

Kuni 6-aastaste laste arv on suurenenud. 2022. aasta alguses on vanusrühmas 1730 last, mida on 400 võrra enam kui perioodi algul ning 200 võrra enam kui veel kolm aastat tagasi (Joonis 4).

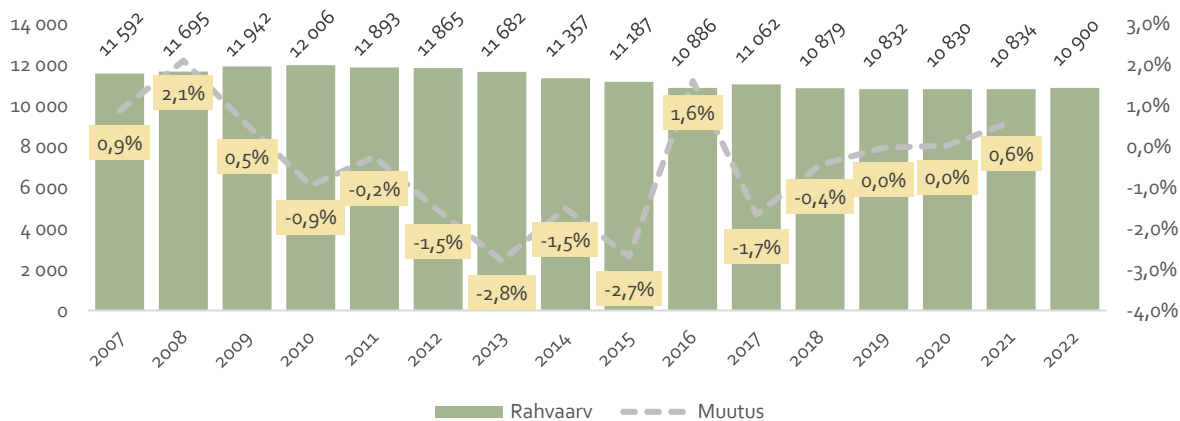
Joonis 4. Vanuserühma 0–6 muutus perioodil 2007–2022 (rahvastikuregister)

Koolieas laste arv on vaatlusperioodil vähenenud, kui 2022. aasta algul elas piirkonnas 2837 kuni 18-aastast, siis 15 aastat tagasi ligi 300 võrra enam ehk 3115. Teisalt kahanes koolieas laste arv enim perioodi esimesel poolel, 2013. aasta madalseisust alates on aset leidnud kasv 400 lapse võrra (Joonis 5).

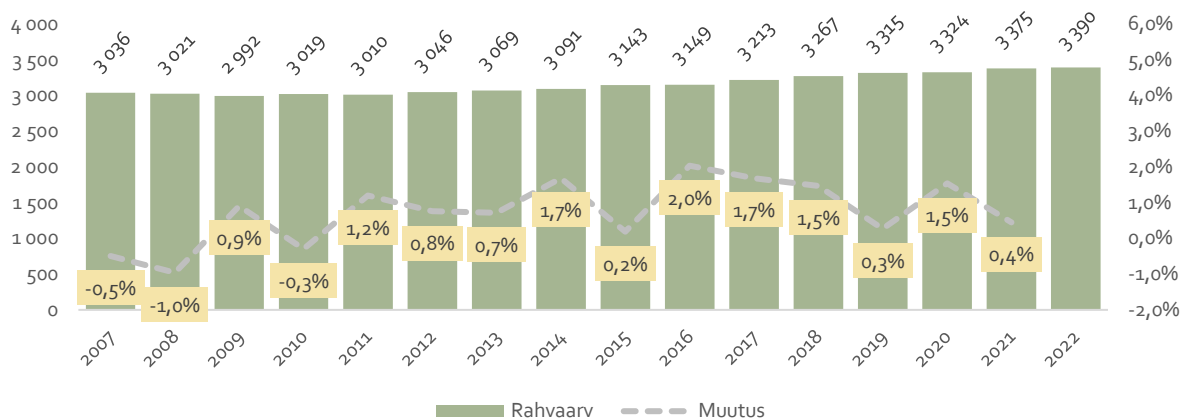
Joonis 5. Vanuserühma 7–18 muutus perioodil 2007–2022 (rahvastikuregister)

Tööealine elanikkond (vanuserühm 19–64) on perioodil 2007–2022 olnud kahanev. Piirkonnas kokku on 10 900 tööeas elanikku mida on 700 võrra vähem, kui 15 aastat tagasi. Samas on vanuserühma kahanemine peatunud, ja tööealiste arv püsinud möödunud neljal aastal stabiilne (Joonis 6).

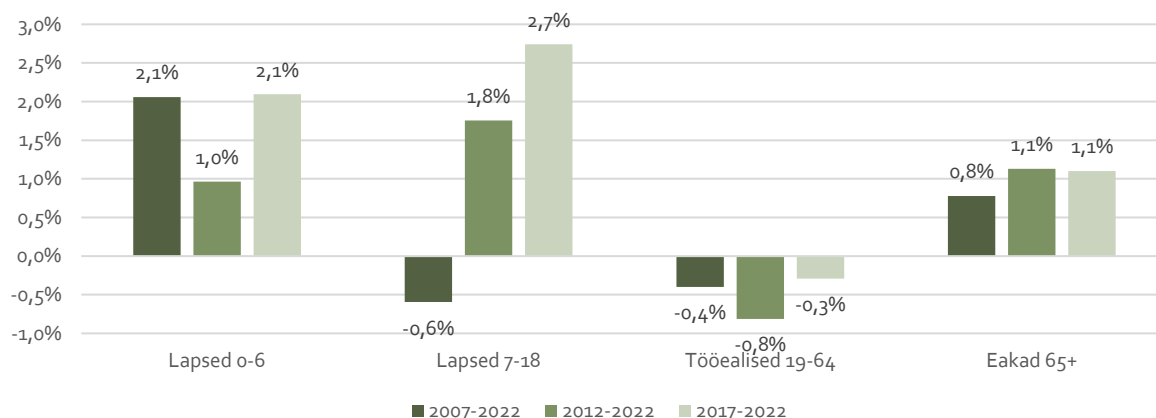
Joonis 6. Vanuserühma 19–64 muutus perioodil 2007–2022 (rahvastikuregister)

Piirkonnas elab 3390 65-aastast või vanemat elanikku. Eakate arvukus on perioodil tasapisi kuid järjepidevalt suurenenud, viieteistkümne aasta jooksul kokku u 350 võrra (Joonis 7).

Joonis 7. Vanuserühma 65+ muutus perioodil 2007–2022 (rahvastikuregister)

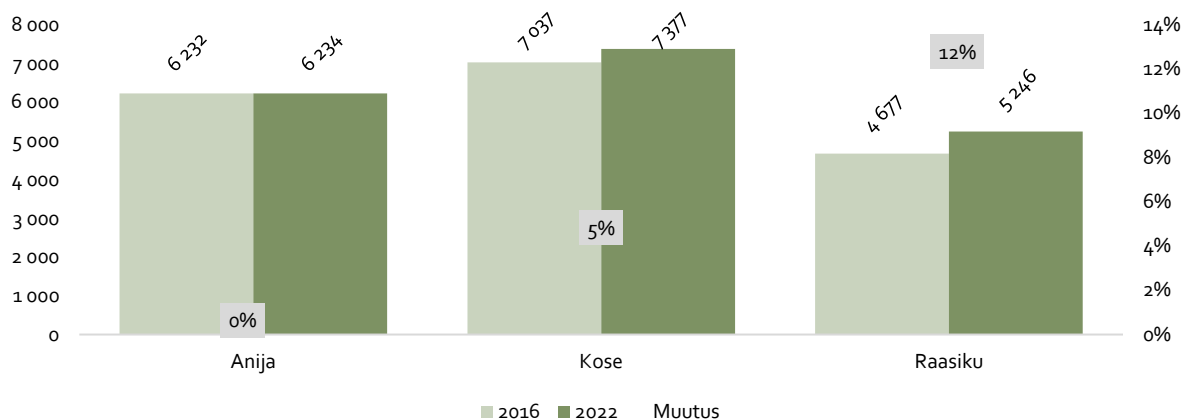
Möödunud 15 aasta vaates on vanuserühmade aastakeskmise muutus olnud positiivne lastealaste ja eakate hulgas ning negatiivne 7-18 aastaste ja tööealiste hulgas. Samas möödunud viiel aastal on kõik vanuserühmad peale tööealiste (kelle arv on püsinud stabiilne) olnud kasvavad (Joonis 8).

Joonis 8. Rahvaarvu aastakeskmise muutus vanuserühmades 2007–2022 (rahvastikuregister)

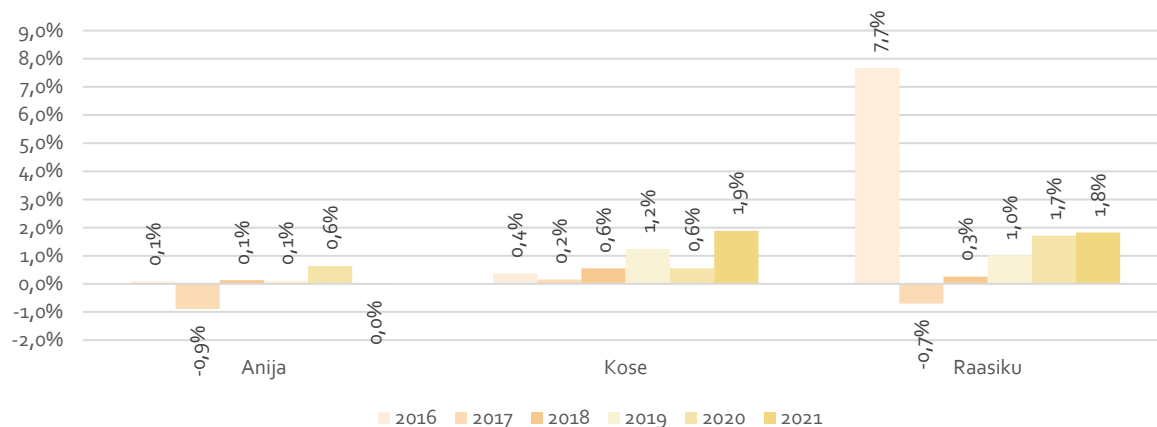
IHKK tegevuspiirkond on analüüsis jaotatud kolmeks alapiirkonnaks 2017. aasta haldusreformi tulemusel moodustunud omavalitsuste jaotuses – Anija vald (endine Anija ja Aegviidu vald) ning Kose ja Raasiku vald. Enim on elanike Kose vallas - 7377 elanikku. Anija vallas elab 6234 ja Raasiku vallas 5426 elanikku.

Viimase kuue aasta rahvaarvu muutuse vaates on omavalitsused erineva trendiga. Kiirelt on kasvavanud Raasiku (+12%), aeglasemas tempos on kasvanud Kose (+5%) ning Anija on olnud stabiilne (Joonis 9).

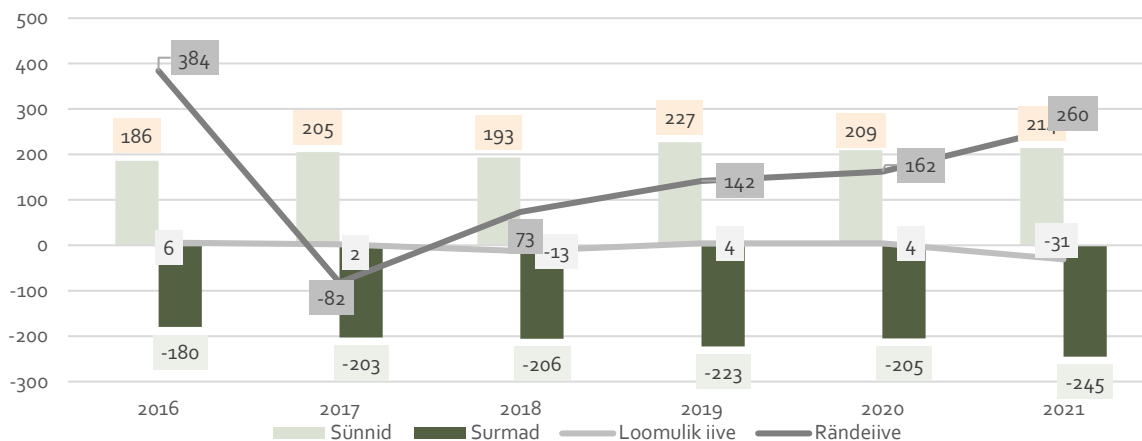
Joonis 9. Rahvaarvu muutus piirkondades 2016. a võrrelduna 2022. aastaga (rahvastikuregister)

Vaadates detailsemalt rahvaarvu muutust aastate lõikes, on näha, et Raasiku ja Kose vallas on valdav osa aastaid olnud kasvuaastad. Teisalt, enam kui pool Raasiku kasvust leidis aset haldusreformi eelsel aastal. Teiste aastate tempo on olnud sarnases suurusjärgus Kose vallaga ning kasvutrend on olnud kiirenev. Anija vallas on suuremad aastased rahvaarvu muutused jäänud alla protsendi (Joonis 10).

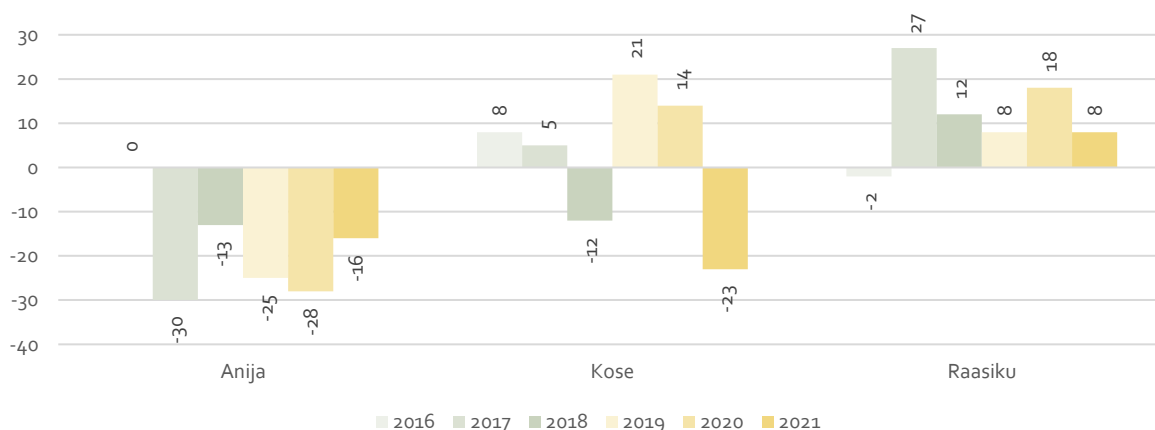
Joonis 10. Rahvaarvu muutus piirkondades aastate lõikes 2016–2022 (rahvastikuregister)

Loomulik iive on tegevuspiirkonnas perioodil 2016–2021 olnud tasakaalus. Aastane sündide arv piirkonnas tervikuna on olnud vahemikus 186–227, aastakeskmiselt on sündinud 206. Aastakeskmiselt on surmasid olnud 210. Perioodil kokku on aastakeskmiselt piirkonda sisse rännanud 157 inimest enam, kui lahkunud. Seejuures on rändesaldo muutunud möödunud paaril aastal järjest positiivsemaks. Kui aastatel 2016–2018 oli see 375 elanikku, siis aastatel 2019–2021 584 elanikku (Joonis 11).

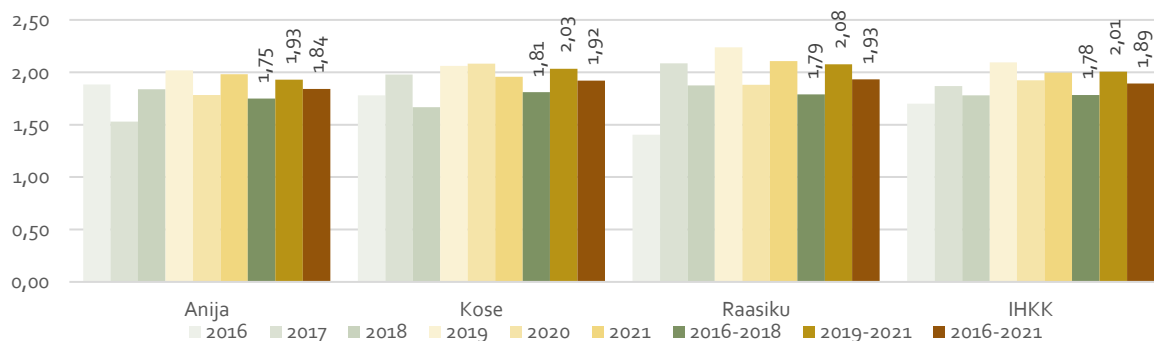
Joonis 11. Loomulik- ja rändeive 2016–2021 (rahvastikuregister)

Loomulik iive on Raasiku vallas olnud positiivne (aastakeskmiselt +12), Kose vallas tasakaalus (+2) ja Anija vallas negatiivne (-19) (Joonis 12).

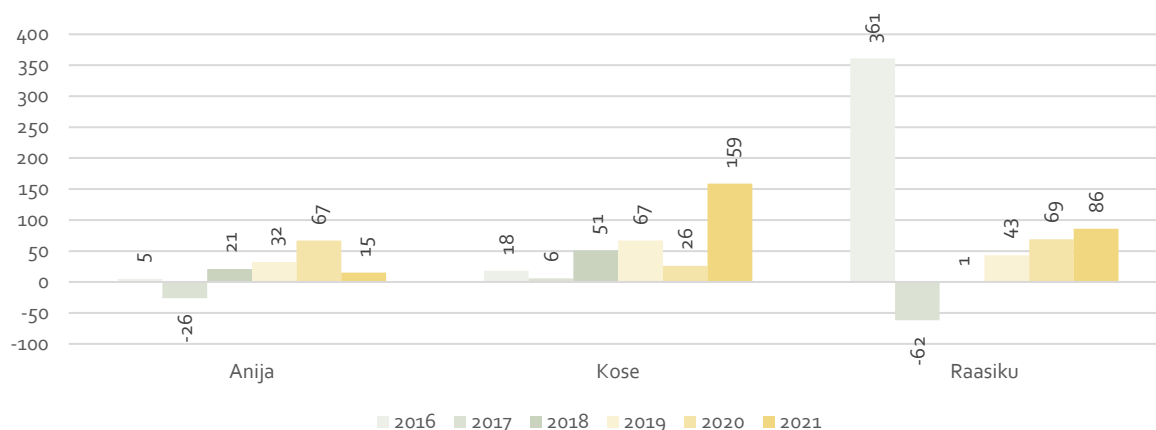

Joonis 12. Loomulik iive piirkondades 2016–2021 (rahvastikuregister)

Summaarne sündimuskordaja on IHKK tegevuspiirkonnas kuuel aastal olnud vahemikus 1,7 kuni 2,1 last viljakas eas naise kohta, keskmiselt 1,89 last. Näitaja on allpool rahvastiku taastetaset (keskmiselt 2,1 last), kuid kõrgem võrreldes Eesti keskmisega samal perioodil (1,62 last viljakas eas naise kohta). Kordaja on olnud tegevuspiirkonna keskmisest pisut kõrgem Raasiku (1,93) ja Kose vallas (1,92), madalam Anija vallas (1,84). Perioodide 2016–2018 ja 2019–2021 võrdluses on sündimus möödunud kolmel aastal olnud kõikjal kõrgem (Joonis 13).

Rändeiive on mõne erandiga igal aastal olnud positiivne kõigis kolmes vallas. Perioodi 2016–2021 on aastakeskmise rändesaldo olnud Raasiku vallas +83, Kose vallas +55 ja Anija vallas +19 elanikku. 2021. aasta oli rekordkõrge rändesaldoga Kose vallas (Joonis 14).

Joonis 14. Rändeiive 2016–2021 ja aastakeskmise rändeiive perioodidel piirkondades (rahvastikuregister)

Kokkuvõtvalt on viimasel kuuel aastal aastakeskmise loomuliku- ja rändeiibe mõju tegevuspiirkonna rahvaarvu muutusele olnud vastavalt 0% ja 0,9%. Loomuliku iibe negatiivne mõju on olnud suurim Anija vallas (-0,3%) ja rändeiibe positiivne aastakeskmise mõju Raasiku vallas (+1,7%) (Tabel 4).

Tabel 4. Loomuliku- ja rändeiibe mõju rahvaarvu muutusele piirkondades 2016–2021 (rahvastikuregister)

Loomuliku iibe jaotus	2016	2017	2018	2019	2020	2021	aastakeskmise
Anija	0,0%	-0,5%	-0,2%	-0,4%	-0,5%	-0,3%	-0,3%
Kose	0,1%	0,1%	-0,2%	0,3%	0,2%	-0,3%	0,0%
Raasiku	0,0%	0,5%	0,2%	0,2%	0,4%	0,2%	0,2%
Kokku	0,0%	0,0%	-0,1%	0,0%	0,0%	-0,2%	0,0%
Rändeiibe jaotus	2016	2017	2018	2019	2020	2021	aastakeskmise
Anija	0,1%	-0,4%	0,3%	0,5%	1,1%	0,2%	0,3%
Kose	0,3%	0,1%	0,7%	0,9%	0,4%	2,2%	0,8%
Raasiku	7,7%	-1,2%	0,0%	0,9%	1,4%	1,7%	1,7%
Kokku	2,1%	-0,4%	0,4%	0,8%	0,9%	1,4%	0,9%

Võrreldes rahvastiku vanusstruktuuri 2022. aastal kuue aasta taguse ajaga (arvestades sündide, arvestamata surmasid), on tegevuspiirkonna kui terviku kui ka piirkondade vaates nii sarnasusi kui ka erinevusi. sisse- ja väljaränne toimunud samades vanuserühmades.

Tervikvaates on sisserrände raskuskese vanuserühmades 0–9 ja 25–39, sealhulgas eriti rühmas 0–4 eluaastat Väljaränne on toimunud eelkõige 20–24-aastaste kuid ka 15–19 ja 25–29 aastaste hulgas. Vaadates detailsemalt vanuserühma 0–18 eluaastat, on näha, et sisserrände numbrid on suuremad esimesel kuni kolmandal eluaastal. Alates põhikooli II astmest on rändesaldo erinevalt noorematest aastakäikudest pigem tasakaalus (Tabel 5).

Tabel 5. Rändesaldo perioodil 2016–2021 5-astastes vanuserühmades ja vanuses 0–18 (rahvastikuregister)

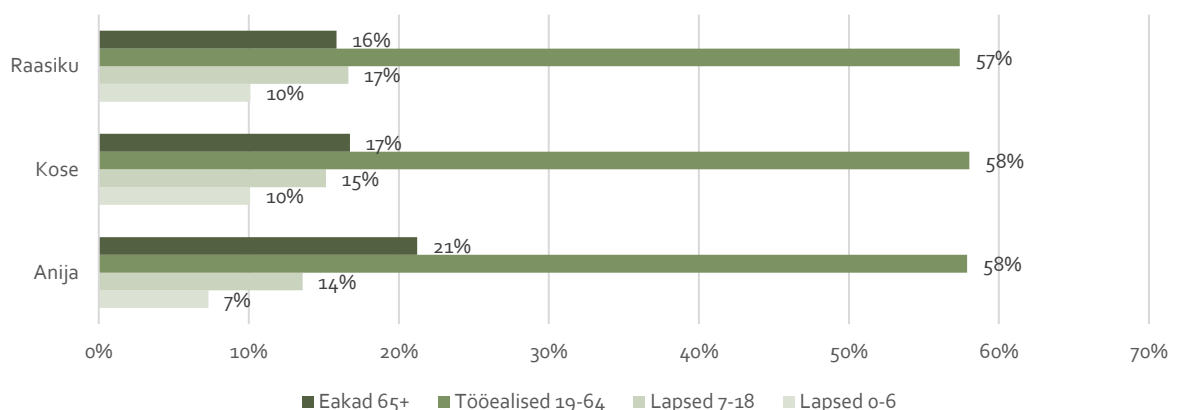
Vanus	Anija	Kose	Raasiku	IHKK
0–4	65	153	119	337
5–9	14	33	67	114
10–14	7	8	25	40
15–19	-27	-32	-9	-68

20 – 24	-35	-84	-65	-184
25 – 29	-10	44	85	119
30 – 34	20	100	102	222
35 – 39	31	54	96	181
40 – 44	18	4	59	81
45 – 49	25	-6	-31	-12
50 – 54	-14	-2	7	-9

Vanus	Anija	Kose	Raasiku	IHKK
0	1	16	15	32
1	12	51	56	119
2	18	41	19	78
3	22	23	22	67
4	12	22	7	41
5	6	7	21	34
6	9	11	11	31
7	5	9	9	23
8	-6	7	12	13
9	0	-1	14	13
10	3	-2	-1	0
11	2	4	-5	1
12	-3	8	4	9
13	1	-8	14	7
14	4	6	13	23
15	-5	1	6	2
16	4	-1	7	10
17	4	-9	-6	-11
18	-2	2	5	5

Tegevuspiirkonna elanikest 9,2% on kuni 6-aastased, 15% vahemikus 7–18 eluaastat, tööelisi on 57,8% ning 65-aastaseid ja vanemaid elanikke 18 % kogurahvastikus. Kuni 18-aastaste osakaal kogurahvastikus (24,2%) on kõrgemal tasemel kui Eesti keskmine näitaja (20,2%). Tööeliste ja eakate osakaal on vastavalt madalamal tasemel kui Eestis keskmiselt (59,6% ja 20,2%).

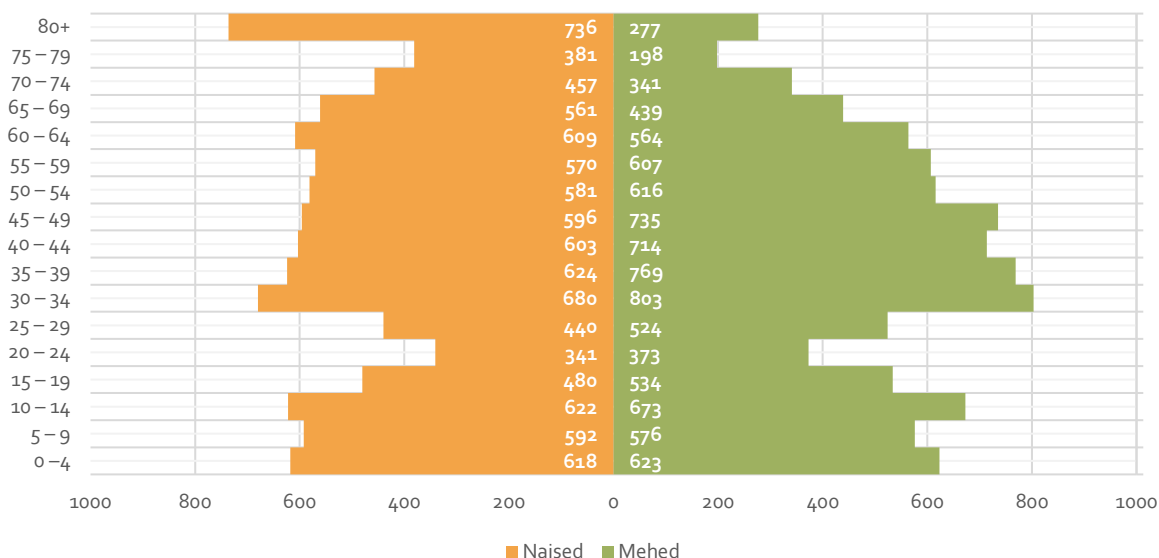
Omavalitsuste lõikes on vanusjaotuses erinevused. Raasiku ja Kose vallas on kuni 18-aastaste osakaalu kõrgem ja eakate osakaal madalam, Anija vallas vastupidi (Joonis 15).

Joonis 15. Vanuserühmade osakaal piirkondades 2022 (rahvastikuregister)

Vaadeldes 2022. aastaks kujunenud piirkonna elanikkonna soo-vanuskoosseisu, on näha, et elanike jaotus on vanuselisel tasakaalust väljas. Arvukaimad 5-aastased vanuserühmad, kus elanike arv on suurem kui 1400, on vahemikus 30–39 eluaastat. Samal ajal on vanuserühmade vahemikus 15–29 eluaastat elanikke vähem kui tuhat. Sealhulgas on kõige vähemarvukam vanuserühm 20-24 ja 25-29 eluaastat, kus on vaid u 700 inimest. Need

väiksemad põlvkonnad on juba viljakasse ikka sisenenud ja mõjutavad järgmisel kümnendi sündimust ehk eeldada saab tuleviku sündide arvu kahanemist (Joonis 16).

Joonis 16. Rahvastiku soo-vanusjaotus IHHK tegevuspiirkonnas seisuga 1.01.2022 (rahvastikuregister)

Ülalpeetavate määr iseloomustab ülalpeetavate (0–14-aastaste ning 65-aastaste ja vanemate) põlvkondade summaarse arvukuse suhet tööealiste (15–64-aastaste) arvukusse. Mida väiksem see suhe on, seda väiksem koormus on tööealistel. Eesti keskmine näitaja on 0,58. Tegevuspiirkonna näitaja on samaväärsel tasemel (0,6).

Demograafiline tööturusurve indeks arvutatakse kui 5–14-aastaste elanike ja 55–64-aastaste elanike arvukuse suhe. Indeks iseloomustab lähitulevikus tööturule sisenevate ja sealt väljuvate põlvkondade arvukuse vahet (tasakaalus rahvastiku korra võrdub ühega). Tegevuspiirkonnas on tööturule sisenevad põlvkonnad suuremad kui sealt väljuvad. Indeksi väärtus tasemel 1,05 on Eesti keskmisega (0,86) võrreldes kõrgem. Lihtsustatult siseneb järgmisel kümnendil tööturule pisut enam inimesi, kui sealt väljub.

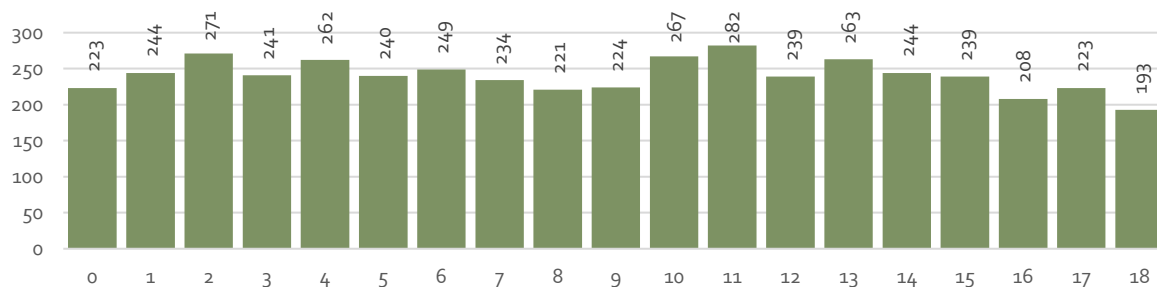
Sugude suhe näitab meeste arvu suhtena 100 naise kohta. Sugude suhe on tegevuspiirkonnas kogurahvastiku vaates tasakaalus (99 meest 100 naise kohta). Kuid peamises fertiilses eas vanusrühmas (20–39) on naisi vähem kui mehi. Kokkuvõttev profiil IHHK ja selle alapiirkondade peamistest demograafilistest näitajatest on esitatud tabelis 6.

Tabel 6. Demograafilised näitajad IHHK tegevuspiirkonnas 2016–2022 ja piirkondades 1.01.2022 (rahvastikuregister)

IHHK	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ülalpeetavate määr	0,55	0,55	0,57	0,58	0,59	0,60	0,60
Demograafilise tööturusurve indeks	0,97	0,98	1,00	1,03	1,02	1,03	1,05
Sugude suhe	0,97	0,98	0,98	0,98	0,98	0,99	0,99
Sugude suhe vanuserühmas 20-39	1,24	1,23	1,21	1,21	1,21	1,20	1,18

Piirkonnad 2022	Anija	Kose	Raasiku
Ülalpeetavate määr	0,60	0,60	0,60
Demograafilise tööturusurve indeks	0,74	1,15	1,43
Sugude suhe	0,97	0,99	1,00
Sugude suhe vanuserühmas 20-39	1,25	1,17	1,14

Tegevuspiirkonnas on suuremaid laste aastakäike (250 last või enam) nii lasteaiaealiste kui ka kooliealise hulgas. Kõige arvukamate (282 last) ja tagasihoidlikumate (193 last) aastakäikude vahe on u 90 last ehk u nelja lasteaiarühma-klassikomplekti jagu (Joonis 17).

Joonis 17. Kuni 18-aastased lapsed IHKK tegevuspiirkonnas 1.01.2022 (rahvastikuregister)

Vaadeldes lapsi kolmeaastaste vanusrühmadena, on näha, et tegevuspiirkonnas tervikuna on hetkel suurim laste arv II kooliastme vanuses ja väikseim gümnaasiumi/kutsekooli eas. Teisalt järgneval kuuel aastal kooli siirduvate laste arv ei ole suurimast II astme vanusrühmadest oluliselt madalam. Kui Anija ja Raasiku vallas on suurimad aastakäigud juba koolieas, siis Kose vallas alles järgnevatel aastatel kooliikka sisenemas (Tabel 7).

Tabel 7. Lapsed 3-aastaste vanuserühmadena vallas ja piirkondades 1.01.2022 (rahvastikuregister)

	IHKK	Anija	Kose	Raasiku
kooli 4-6 aasta pärast	756	202	317	237
kooli 3. a. jooksul	751	188	337	226
I aste	679	220	272	187
II aste	788	204	320	264
III aste	746	219	285	242
gümnaasium	624	204	240	180

IHKK tegevuspiirkonna seniste rahvastikuarengute kohta saab kokkuvõtvalt välja tuua järgneva:

- Kuigi viimase 15 aasta kokkuvõttes on rahvaarv tegevuspiirkonnas veidi kahanenud (aastakeskmiselt -0,1%), on peale 2016. aastat trend pöördunud ning rahvaarv kasvanud u 900 elaniku võrra.
- Tegevuspiirkonna rahvastiku vanusstruktuur on võrreldes Eesti keskmisega noorem – laste osakaal on kõrgem, tööeas ja eakate osakaal madalam.
- Rahvastiku vanuseline jaotus on tasakaalust väljas. Elanike vanuses 0–29 on aastakäikudes 10% -50% vähem arvukas kui järgnevas vanuses.
- Sünnimus on piirkonnas heal tasemel, samas tulenevalt vanemapoolsest rahvastiku vanusstruktuurist (ja sellest lähtuvast suuremast suremusest) on loomulik iive kohati negatiivne. Teisalt kompenseerib seda positiivne rändeiive.
- Piirkondade vaates on Tallinna linnale lähemal asuvas Raasiku vallas ja ka Kose vallas rahvastikutrendid positiivsemad (kõrgem sünnimus ja positiivne rändesaldo) kui Anija vallas.

2.3. Sotsiaalmajanduslikud näitajad

Piirkonna sotsiaalmajanduslik näitajate (avaliku ja kolmanda sektori olulisemad arengunäitajad jms) analüüsi eesmärgiks on kirjeldada, milline on olnud piirkonna areng ja mis on peamised väljakutsed andmetest lähtuvalt, mis on lähtekohaks IHKK-i uue strateegiaperioodi meetmete kujundamisele. Peamiste näitajatena kirjeldatakse tööhõive näitajaid, avaliku sektori näitajates KOV-ide tulubaasi ja avalike teenustega rahulolu ning kolmanda sektori näitajaid. Ettevõtluskeskkonna analüüs on eraldi **peatükis 2.4.**

2.3.1. Töötus ja tööhõive

Peamised tööhõive olukorra kirjeldamisel kasutatavad näitajad on **ülalpeetavate määr ja demograafiline tööturusurve indeks**, mis iseloomustab lähitulevikus tööturule sisenejate ja sealt väljujate arvukuse vahet (vt Tabel 6 **Error! Reference source not found.**) ning tööhõive näitajad – töötute arv, töäjõus osalemise määr, tööhõive määr, töötuse määr ning palgatöötajate keskmine brutotulu. Lisaks antakse ülevaade erinevatest tööhõivetest ja sotsiaalmajandusliku olukorda mõjutavatest eri sihtrühmadega seotud näitajatest, sh osalise töövõime, puudega ja hoolduskoormusega inimestest ning elanike heaolu laiemalt kirjeldavast oodatavast elueast ja tervena elatud aastatest piirkonnas.

2022. aasta septembri seisuga oli IHKK piirkonna valdade keskmine **registreeritud töötute arv** 1000 elaniku kohta 29,2, mis on madalam nii Eesti kui Harjumaa keskmisest tasemest (vastavalt 34,7 ja 35,5). Valdasid eraldiseisvalt vaadates on tööstuse tase madalaim Raasiku vallas (27,2). Kose ja Anija valla näitajad on vähe kõrgemal tasemel (vastavalt 29,4 ja 30,9). Töötute arv on võrreldes 2016. aastaga tõusnud kaks kuni kolm korda. Teisalt peab arvestama, et 2022. aasta statistikas sisalduvad ka Vene Föderatsiooni agressiooni eest varjupaika otsivad Ukraina põgenikud.

Noorte (16–24-aastaste) töötus jääb piirkonnas keskmiselt ja valdades samuti alla Eesti ja Harjumaa keskmise näitaja (4,3 töötut/1000 elaniku kohta) (Tabel 8).

Tabel 8. Hõive näitajad IHKK piirkonna valdades 2016. aasta ja 2022. aasta seisuga (Statistikaamet)²

	Rahvaarv		Registreeritud töötud 1000 elaniku kohta		Registreeritud töötud (kuude keskmine)		Registreeritud 16–24 a töötud 1000 elaniku kohta		Registreeritud 16–24 a töötud (kuude keskmine)	
	2016	2022	2016	2022	2016	2022	2016	2022	2016	2022
Kogu Eesti	1 350 999	1 331 796	21,1	34,7	28 545	46 212	2,4	4,3	3269	5702
Harju maakond	595 236	614 561	16,1	35,5	9 602	21 804	1,4	3,9	851	2424
Anija vald	6 336	6 273	13,1	30,9	83	194	1,4	3,7	9	23
Kose vald	7 161	7 418	13,7	29,4	98	218	1,0	3,5	7	26
Raasiku vald	4 717	5 257	11,4	27,2	54	143	1,7	3,2	8	17
IHKK piirkonna valdade keskmine	18 214	18 948	12,9	29,3	235	555	1,3	3,5	24	66

² Registreeritud töötud haldusüksuse järgi TTo65, kättesaadav:

https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu_tooturg_tootud_luhiajastatistika/TTo65; 16-26-aastased registreeritud töötud (NH07), kättesaadav: https://andmed.stat.ee/et/stat/eri-valdkondade_statistika_noorteseire/NH07

IHKK piirkonnas kokku nagu ka valdade lõikes eraldi vaadatuna on kõige arvukamalt töötuid 25-54-aastaste naiste vanuserühmas, mis sarnaneb nii Harjumaa kui kogu Eesti töötuse statistikale (Tabel 9 **Error! Reference source not found.**).

Tabel 9. Registreeritud töötud soo ja vanuserühmade kaupa 2022. aastal (kuude keskmine) (statistikaamet)³

		Kogu Eesti	Harjumaa	Anija vald	Kose vald	Raasiku vald	IHKK kokku
Mehed ja naised	Vanuserühmad kokku	47287	22372	216	227	143	586
	16-24	5998	2559	24	27	17	68
	25-54	31497	15800	144	152	95	391
	55 ja vanemad	9792	4013	48	48	31	127
Mehed	Vanuserühmad kokku	21032	9221	97	108	61	266
	16-24	2839	1131	8	16	8	32
	25-54	13439	6289	64	67	36	167
	55 ja vanemad	4754	1800	25	26	17	68
Naised	Vanuserühmad kokku	26255	13151	119	119	82	320
	16-24	3159	1428	17	11	9	37
	25-54	18058	9510	80	85	58	223
	55 ja vanemad	5039	2213	23	22	14	59

Tööjõus osalemise määr näitab kui suur osa tööealisest elanikkonnast (15–74 aastat) on majanduslikult aktiivne, see tähendab on kas tööga hõivatud või on töötu, kuid otsib tööd. Harjumaal (ilma Tallinnata) oli tööhõives osalemise määr 2021. aastal 76,5%, mis ületas nii Eesti keskmist (71,1%) kui Põhja-Eesti regiooni keskmist (75,8%) näitajat (Tabel 10 **Error! Reference source not found.**).

Tööhõive määr näitab, kui suur osa tööealisest rahvastikust on tööga hõivatud⁴. Harjumaal oli tööhõive määr 2021. aastal 73,6%, mis on nii Eesti kui Põhja-Eesti keskmisest kõrgem. 2021. aasta seisuga oli tööhõive määr Eestis 66,7% (sh meestel 69,5% ja naistel 64,0%). Tööhõive määr on 2019. ja 2020. aastal olnud languses, kuid taas 2021. aastal taas tõusule pööranud nagu ka mitmetes teistes maakondades.

Töötuse määr omakorda näitab, kui suur osa majanduslikult aktiivsest rahvastikust ehk tööjõust on töötud⁵. Tööealisest rahvastikust oli Harjumaal 2021⁶. aastal töötud 3,8%, mis on nii Eesti kui Põhja-Eesti keskmisest näitajast madalam (vastavalt 6,2 ja 5,7%).

Tabel 10. Tööjõus osalemise, tööhõive ja töötuse määr tööealise elanikkonna (15–74 aastat) seas (statistikaamet)⁷

		2018	2019	2020	2021
Tööjõus osalemise määr (%)	Harju maakond, v.a Tallinn	76,1	73,6	75,3	76,5
	Põhja-Eesti	77,3	77,5	76,5	75,8
	Eesti	71,9	71,6	71,6	71,1
Tööhõive määr (%)	Harju maakond, v.a Tallinn	73,5	71,8	71,5	73,6
	Põhja-Eesti	73,9	74,8	71,9	71,5
	Eesti	68,1	68,4	66,7	66,7
Töötuse määr (%)	Harju maakond, v.a Tallinn	3,4	2,6	5,1	3,8

³ Registreeritud töötud haldusüksuse järgi TTo65, kättesaadav:

https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu_tooturq_tootud_luhiajastatistika/TTo65

⁴ Hõivatu on isik, kes uuritava ajal töötas ja sai selle eest tasu palgatöötaja, ettevõtja või vabakutselisena. Hõivatu on ka töötaja, kes töötas otsese tasuta pereettevõttes, oma talus või ei teinud tööd ajutiselt. Allikas: Statistikaamet

⁵ Töötu on isik, kes ei tööta kusagil, kuid otsib aktiivselt tööd ja on selle leidmise korral kohe (kahe nädala jooksul) valmis tööd alustama. Allikas: Statistikaamet

⁶ 2021. aasta andmed ei ole kättesaadavad

⁷ 15-74-aastaste hõiveseisund piirkonna, maakonna ja vanuserühma järgi (TT4645), kättesaadav: https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu_tooturq_tooturu_uldandmed_aastastatistika/TT4645

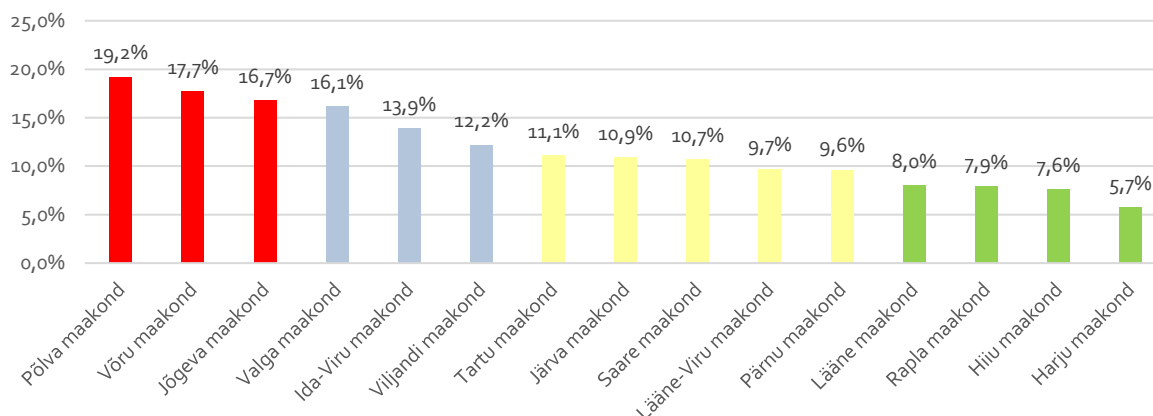
	Põhja-Eesti	4,4	3,4	6,1	5,7
	Eesti	5,4	4,4	6,8	6,2

Palgatöötajate keskmine brutotulu kuus 2021. aastal oli IHKK piirkonnas keskmiselt 1478 eurot, kõrgeim Raasiku vallas (1593 eurot) ning madalam Kose vallas (1473 eurot) ja Anija vallas (1368 eurot). Keskmine palk IHKK piirkonnas on samaväärne Eesti keskmisega, kuid madalam võrreldes Harjumaa keskmise palga (1652 eurot). Palgakasv viimase viie aasta jooksul võrreldes Eesi ja Harjumaa keskmisega on olnud aeglasem (Tabel 11).

Tabel 11. Palgatöötajate keskmine brutotulu ja saajate arv 2016. ja 2022. aasta seisuga (Statistikaamet)⁸

	Palgatöötaja kuu keskmine brutotulu (euro)		Muutus	Brutotulu saajad (arv)		Muutus
	2016	2021		2016	2021	
Kogu Eesti	1 078	1 475	37%	522 558	532 667	2%
HARJU MAAKOND	1 195	1 652	38%	242 470	253 185	4%
Anija vald	1 041	1 368	31%	2 629	2 570	-2%
Kose vald	1 101	1 473	34%	2 927	2 979	2%
Raasiku vald	1 197	1 592	33%	1 987	2 194	10%
IHKK piirkonna valdade keskmine	1 113	1 478	33%	7 543	7 743	3%

IHKK piirkonnas elas 2022. aastal 1000 elaniku kohta **65,2 puudega isikut**, mis moodustab 6,5% piirkonna elanikkonnast. See ületab mõnevõrra Harjumaa keskmist – 5,7 %, mis on parim näitaja maakondade lõikes. Teistes maakondades jääb puuetega isikute osakaal elanikkonnast vahemikku 7,6-19,2% (Joonis 18).

Joonis 18. Puuetega inimeste osakaal elanikkonnast maakondade lõikes (SKA)

IHKK piirkonnas kokku on suurim puuetega isikute osakaal elanikkonnast on eakate seas, mis on tavapärane ning iseloomulik ka kõigi piirkonna valdade lõikes. Kõige madalam on puuetega isikute osakaal eakate seas Raasiku vallas (25,4%), kus see on pea samal tasemel puudega inimeste osakaaluga tööaliste seas (21,3%). Puuetega isikute suhtarv on nii piirkonnas tervikuna kui valdade lõikes alates 2018. aastast vähenenud. (Tabel 12)

⁸ Palgatöötaja keskmine brutotulu ST004, kättesaadav: https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu_sissetulek/ST004

Tabel 12. Puudega inimeste arv ja suhtarv elanikkonda (1000 elaniku kohta) vanusegruppide ja aastate lõikes (Sotsiaalkindlustusamet)⁹

		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Anija	Laps	45	47	37	36	30	35	8,0	7,5	5,9	5,8	4,8	5,6
	Tööealine	230	253	256	225	217	194	40,9	40,2	40,7	36,1	34,6	30,9
	Eakas	241	276	270	273	257	238	42,9	43,9	42,9	43,8	41,0	38,0
	KOKKU	516	576	563	534	504	467	91,7	91,6	89,5	85,6	80,3	74,5
Kose	Laps	50	51	46	50	50	52	7,0	7,8	6,4	6,9	6,9	7,0
	Tööealine	263	301	256	224	205	185	36,6	46,0	35,4	31,0	28,2	24,9
	Eakas	256	284	285	308	265	259	35,6	43,4	39,5	42,6	36,4	34,9
	KOKKU	569	636	587	582	520	496	79,2	97,1	81,3	80,4	71,4	66,9
Raasiku	Laps	44	44	39	32	29	26	8,7	8,7	7,7	6,3	5,6	4,9
	Tööealine	125	138	140	127	126	112	24,6	27,3	27,6	25,0	24,4	21,3
	Eakas	156	173	147	146	141	135	30,7	34,3	29,0	28,8	27,3	25,7
	KOKKU	325	355	326	305	296	273	64,0	70,3	64,4	60,1	57,4	51,9
IHKK kokku	Laps	139	142	122	118	109	113	7,8	7,9	6,6	6,4	5,8	6,0
	Tööealine	618	692	652	576	548	491	34,6	38,7	35,1	31,1	29,3	25,9
	Eakas	653	733	702	727	663	632	36,5	41,0	37,8	39,2	35,4	33,4
	KOKKU	1 410	1 567	1 476	1 421	1 320	1 236	78,9	87,6	79,4	76,6	70,5	65,2

Vähenenud töövõimega töötuid inimesi oli 2022. aasta sisuga IHKK piirkonnas 108 ning nende suhtarv elanikkonnast on valdade lõikes samal tasemel - Anija vallas 39 (6,2 / 1000 elaniku kohta), Kose vallas 38 (5,1/ 1000 elaniku kohta) ning Raasiku vallas 31 (5,9/ 1000 elaniku kohta). Seega on IHKK piirkonna valdade vastav näitaja 5,7 puudega isikut 1000 elaniku kohta, mis on madalam kui Eesti keskmine (7,6 / 1000 elaniku kohta)¹⁰.

Leibkonnas hooldajate – s.o inimeste, kes hooldavad oma leibkonnaliiget või liikmeid - osakaal elanikkonnast on Harjumaal 8%, sh 3% taluvad suurt hoolduskoormust, mis jääb maakondade võrdluses pigem kõrgemate näitajate hulka (maakondade hooldajate osakaal jääb vahemikku 1–10% ning talumatult suurt koormust taluvate isikute osakaal vahemikku 0–5%)¹¹.

Oodatav eluiga on inimese sünnihetkel keskmiselt elada jäänud aastate arv, kui suremus ei muutu. Näitaja arvutatakse vastava aasta suremusnäitajate põhjal ja kehtib ainult siis, kui need ei muutu. Statistikaameti andmetel oli 2021. aastal Eesti elanike oodatav eluiga sünnimomendil 77,2 aastat, **Harjumaal** sellest veidi kõrgem – 78,9 eluaastat. Meeste oodatav eluiga oli 74,8 (Eestis keskmiselt 72,8) ja naistel 82,4 (Eestis keskmiselt 81,4 aastat). Mõlema soo esindajate oodatav eluiga on eelmise aastaga võrreldes lühenenud¹². **Tervena elada jäänud aastad** näitavad keskmist aastate arvu, mis inimene tõenäoliselt elab igapäevategevuse piiranguteta, kui suremus ja rahvastiku tervisenäitajad jäävad samaks. Tervena elavad mehed Harjumaal eeldatavalt 60,2 (Eestis keskmiselt 55,1) ja naised 61,1

⁹ Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, kättesaadav: <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/et/asutus-kontaktid/statistika-ja-aruandlus>

¹⁰ Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, kättesaadav: <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/et/asutus-kontaktid/statistika-ja-aruandlus>

¹¹ Allikas: Turu-uuringute AS (2022) Elanikkonna hoolduskoormuse uuring. Kättesaadav:

<https://sm.web.tehnik.ee/media/2686/download> ja <https://sm.ee/media/2687/download>

¹² Statistika andmebaas: elada jäänud aastad (RVo452), kättesaadav:

https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik_rahvastikunaitajad-ja-koosseis_demograafilised-pehinaitajad/RVo452

(Eestis keskmiselt 58,7) eluaastat ja see on viimastel aastatel mõnevõrra tõusnud¹³. (Tabel 13)

Tabel 13. Tervena elada jäänud ja elada jäänud aastad Harjumaal 2022. aasta seisuga (Statistikaamet)¹⁴

	Tervena elada jäänud aastad			Elada jäänud aastad		
	Mehed ja naised	Mehed	Naised	Mehed ja naised	Mehed	Naised
Kogu Eesti	56,97	55,19	58,72	77,2	72,80	81,40
Harju maakond	59,47	57,88	60,89	78,96	74,83	82,49

Erinevate vajadustega elanikkonna sihtrühmade vajadustega arvestamist peegeldab ka teenuste **ligipääsetavus**, mis näitab kas kogu elanikkond on elu- ja infokeskkonda kaasatud ja kõikidele on tagatud võrdsed võimalused ühiskonnaelust osa võtta. KOV teenustasemete võrdlusnäitajate alusel on ligipääsetavuse näitajad IHKK piirkonna valdades alla Eesti keskmise nii koondina kui ka eri kategooriate lõikes - süsteemsus (so ligipääsetavuse käsitlemine KOV kordades ja strateegiates), hoonete ja teenuste ligipääsetavus. Samas tuleks arvestada, et ka Eesti keskmised tulemused küllaltki tagasihoidlikud, kuna teenustasemeid hinnatakse 0-9-pallisel skaalal, aga valdade keskmine punktisumma on 1 (mediaan keskmine 2). (Tabel 14)

Tabel 14. Ligipääsetavuse hindamiskriteerium KOV-ide teenustasemete seires (Rahandusministeerium)¹⁵

KOV	Süsteemsus	Hoonete ligipääsetavus	Teenuste ligipääsetavus	KOKKU
Anija vald	0	0	1	0
Kose vald	1	0	3	1
Raasiku vald	3	0	1	1
IHKK keskmine	1	0	2	1
Omavalitsuste keskmine	2,8	0,2	2,9	1,0
Mediaan omavalitsus	2	0	2	2

Kokkuvõttes, on Harjumaa näitajate toel suur osa sotsiaal- majanduslikku olukorda kirjeldavatest näitajatest IHKK piirkonnas on üle Eesti keskmise – seda nii töötuse ja tööhõive kui sotsiaalsel heaolu laiemalt kirjeldavate näitajate osas, sealhulgas oodatud eluiga ja tervena elatud aastatega. Samas on ka näitajaid, mille osas tulemused jäävad pisut alla Eesti keskmise - näiteks keskmine brutopalk, puudega inimeste osakaal elanikkonnast, inimeste üldine leibkonnas hooldamise hoolduskoormus. Lisaks tuleb arvestada, et mitmete näitajate puhul on kättesaadav ainult maakonna tasandi statistika (tööhõive ja töötuse määr, oodatav eluiga ja tervena elatud aastad, hoolduskoormus), mistõttu ei anna kõik näitajad täpset hinnangut just PHKK piirkonna olukorrade ja arengutele maakonna keskmises.

2.3.2. Omavalitsuste finantsid ja tulubaas

Omavalitsuse põhitegevuse tulud 2021. aastal olid suurimad Kose vallas (14,1 miljonit eurot), Anija ja Raasiku vallas vastavalt 11 ja 9,6 miljonit eurot. Suur oli erinevus põhitegevuse tulemi

¹³ Statistika andmebaas: tervena elada jäänud aastad (TH753), kättesaadav:

https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu_tervishoid_tervislik-seisund/TH753

¹⁴ samas

¹⁵ Allikas: KOV teenustasemed, kättesaadav: <https://minuomavalitsus.fin.ee/et/omavalitsuse-detailvaade>

osas. Raasiku valla tulem 18,6% oli tugevalt üle Eesti keskmise (2021. aastal 12%), Anija valla tulem oli keskmisega samaväärsel tasemel (13,3%) ja Kose vallal oluliselt madalam (5,7%).

Netovõlakoormus oli 2021. aastal valdadel ühtlasemal tasemel – 29,1% Anija vallas (vaba võlakoormust 7,8 miljonit eurot) 34% Kose vallas (6,5 miljonit eurot) ning 43,1% Raasiku (5,4 miljonit eurot). Tulenevalt tagasihoidlikust põhitegevuse tulemist oli Kose valla netovõlakoormuse ülemäär protsentides võrreldes kahe teise omavalitsusega madalam (Tabel 15).

Tabel 15. Tegevusgrupi omavalitsuste eelarvenäitajad aastal 2021 (Rahandusministeerium)

	Anija vald	Kose vald	Raasiku vald
Põhitegevuse tulud	€ 11 053 084	€ 14 083 727	€ 9 573 727
Põhitegevuse kulud	-€ 9 579 077	-€ 13 275 452	-€ 7 793 673
Põhitegevuse tulem	€ 1 474 007	€ 808 276	€ 1 780 054
Tulemi osakaal tuludest	13,34%	5,74%	18,59%
Põhitegevuse tulem elaniku kohta	€ 235	€ 109	€ 339
Põhitegevuse tulud elaniku kohta	€ 1 762	€ 1 899	€ 1 821
Võlakohustused aasta lõpu seisuga	€ 4 100 223	€ 6 518 108	€ 4 734 372
Likviidsed varad aasta lõpu seisuga	€ 869 456	€ 1 731 090	€ 607 794
Netovõlakoormus (eurodes)	€ 3 230 767	€ 4 787 018	€ 4 126 577
Netovõlakoormuse %	29,23%	33,99%	43,10%
Netovõlakoormuse ülemäär (€)	€ 11 053 084	€ 11 266 982	€ 9 573 727
Netovõlakoormuse ülemäär (%)	100%	80%	100%

Võrreldes aastaga 2016 on omavalitsuste põhitegevuse tulude maht kasvanud enam kui poole võrra – Anija vallas 55%, Kose vallas 68% ja Raasiku vallas 60%. Maksutulud moodustavad Anija valla tuludest 58%, Kose vallas 56% ja Raasiku vallas 64% (mis tähendab, et valla tööeline elanikkond ja nende saadavad tulud on vallale väga olulise tähtsusega). Sihtotstarbeliste toetuste osakaal tuludest on Anija vallas 31%, Kose vallas 36% ja Raasiku vallas 30%, seega toetuste osakaal eelarvest on Eesti omavalitsuste keskmisega (28%) võrreldes kõikides omavalitsustes kõrgem (Tabel 16).

Tabel 16. Tegevusgrupi omavalitsuste põhitegevuse tulude jaotus 2021 eelarves (Rahandusministeerium)

	Anija vald	Kose vald	Raasiku vald
PÕHITEGEVUSE TULUD	€ 11 053 084	€ 14 083 727	€ 9 573 727
Maksutulud	€ 6 409 462	€ 7 938 369	€ 6 162 967
Füüsilise isiku tulumaks	€ 6 172 859	€ 7 672 064	€ 6 014 722
Maamaks	€ 236 603	€ 265 235	€ 148 245
Tulud kaupade ja teenuste müügist	€ 478 893	€ 778 934	€ 556 535
Saadavad toetused tegevuskuludeks	€ 3 423 452	€ 5 030 869	€ 2 828 959
Tasandusfond	€ 387 934	€ 1 046 625	€ 233 687
Toetusfond	€ 2 809 575	€ 3 337 280	€ 2 295 457
Muud saadud toetused tegevuskuludeks	€ 225 943	€ 646 964	€ 299 815
Muud tegevustulud	€ 741 277	€ 335 556	€ 25 266
Kaevandamisõiguse tasu	€ 518 785	€ 138 963	€ 409
Laekumine vee erikasutusest	€ 194 410	€ 196 551	€ 5 320
Saastetasud ja keskkonnale tekitatud kahju hüvitis		€ 42	€ 19 537
Muud tegevustulud	€ 28 082		€ 19 537
Maksutulude osakaal	58%	56%	64%
Saadavate toetuste osakaal	31%	36%	30%

Kolme valla puhul on tegemist tulukate¹⁶ omavalitsustega, mille põhitegevuse tulem on olnud positiivne ja netovõlakoormus võimaldab uusi laene teenindada. Kuigi olemasolev laenukoormus juba suhteliselt kõrge, siis tulem on vähemalt Raasiku ja Anija vallas piisavalt suur selleks, et tegelik laenuvõimekus võimaldaks tulevikus veel olulisi investeeringuid teha.

¹⁶ minuomavalitsus.fin.ee andmetel

Põhitegevuse tulud on üle poole ulatuses sõltuvuses üksikisiku tulumaksust, mistõttu perspektiivis tööhõive vähenemine (tööealise elanikkonna arvukuse kahanemise tulemusel) hakkab paratamatult mõjutama ka võimalusi põhitegevuse kulude ning investeeringute osas. Kuigi viimase 15 keskmine elanike arvu kahanemine (-0,1% aastas) on alates 2016. aastast pöördunud tõusuks, siis tööealiste inimeste osakaal siiski on langustrendis.

2.3.3. Elukeskkonna ülevaade

Elukeskkonnaga rahulolu osas piirkonna valdade elanike hinnangud erinevad. Üldjuhul omavalitsuste elanike rahulolu oma üldise elukeskkonnaga peegeldab seda, mida ka erinevad sotsiaalmajanduslikud näitajad kirjeldavad. Üldine rahulolu oma elukeskkonnaga on samaväärsel tasemel Eesti keskmisega kuid tuntuvalt madalam kui Harju maakonnas

Anija valla elanikud on valdava osa elukeskkonna ja peamiste avalike teenustega seotud aspektides vähem rahul kui Eesti elanikud keskmiselt - erandiks on rahulolu liikumis- ja sportimis-võimalustega ning rahulolu sõiduteede ja tänavatega. Rahulolu viimasega neist on ka kõrgemal tasemel kui Harjumaa keskmine. Rahulolematus on suurim arhitektuuri ja miljööga.

Kose valla elanikud on enamuse elukeskkonna ja peamiste avalike teenustega seotud aspektides vähem rahul kui Eesti elanikud keskmiselt. Keskmisest oluliselt enam ollakse rahul vaba aja kultuurse veetmise võimalustega (seda ka Harju maakonna vaates), keskmisega samal tasemel liikumis- ja sportimisvõimalustega. Rahulolematus on suurim ühistranspordi teenuse, sõiduteede ja tänavatega ning avalike aladega (väljakud, turud, jalakäijate alad, pargid).

Raasiku valla elanikud on enamuse elukeskkonna ja peamiste avalike teenustega seotud aspektides vähem rahul kui Eesti elanikud keskmiselt. Keskmisest oluliselt enam ollakse rahul vaba aja kultuurse veetmise võimalustega (seda ka Harju maakonna vaates) ning ühistranspordi teenusega. Rahulolematus on suurim jalgsi ja jalgrattaga liikumise võimaluste, sõiduteede ja tänavate ning avalike aladega (väljakud, turud, jalakäijate alad, pargid).

Kokkuvõtlikult on kitsas- ja murekohad omavalitsuste lõikes mõnevõrra erinevad, kuid on ka ühisosi, seejuures üldine rahulolu tase Harju maakonna kontekstis (Tabel 17).

Tabel 17. Üldine rahulolu oma elukeskkonnaga ja selle erinevate aspektidega (Statistikaamet¹⁷)

Üldine rahulolu oma elukeskkonnaga	Kogu Eesti	14,2	70,3	84,5	12,6	2,8	15,4		
	Harju maakond	18,1	70,5	88,6	9,4	2	11,4		
	Anija vald	9,6	73,0	82,6	13,9	3,5	17,4	-1,9	-6
	Kose vald	12,2	72,5	84,7	13,7	1,5	15,2	0,2	-3,9
	Raasiku vald	12,7	69,7	82,4	14,8	2,8	17,6	-2,1	-6,2
Rahulolu vaba aja kultuurse veetmise võimalustega	Kogu Eesti	15,4	56,1	71,5	19,5	9	28,5		
	Harju maakond	18,3	55,4	73,7	18,4	7,9	26,3		
	Anija vald	9,5	58,9	68,4	25,3	6,3	31,6	-3,1	-5,3
	Kose vald	22,7	58,0	80,7	13,4	5,9	19,3	9,2	7
	Raasiku vald	28,9	51,1	80	17,8	2,2	20	8,5	6,3

¹⁷ Teenustega rahulolu (KO12), kättesaadav: https://andmed.stat.ee/et/stat/eri-valdkondade-statistika_piirkondlik-rahulolu/KO12

Rahulolu liikumis- ja sportimis- võimalustega	Kogu Eesti	24,2	55,1	79,3	14,5	6,3	20,8		
	Harju maakond	31,6	52,9	84,5	11,4	4	15,4		
	Anija vald	19,3	63,3	82,6	11,9	5,5	17,4	3,3	-1,9
	Kose vald	27	53,2	80,2	11,9	7,9	19,8	0,9	-4,3
	Raasiku vald	27,7	51,8	79,5	13,9	6,6	20,5	0,2	-5
Rahulolu ühistranspordi teenusega	Kogu Eesti	18,1	48,3	66,4	20,7	13	33,7		
	Harju maakond	25,1	48,2	73,3	17	9,7	26,7		
	Anija vald	17,6	49,0	66,6	20,6	12,7	33,3	0,2	-6,7
	Kose vald	10,5	46,5	57	28,9	14,0	42,9	-9,4	-16,3
	Raasiku vald	17,0	57,0	74	18,5	7,4	25,9	7,6	0,7
Rahulolu jalgsi ja jalgrattaga liikumise võimalustega	Kogu Eesti	31,2	48,3	79,5	12,5	8	20,5		
	Harju maakond	36,9	45,4	82,3	11,3	6,3	17,6		
	Anija vald	34,9	42,2	77,1	14,7	8,3	23	-2,4	-5,2
	Kose vald	29,2	38,5	67,7	16,9	15,4	32,3	-11,8	-14,6
	Raasiku vald	11,3	40,8	52,1	23,9	23,9	47,8	-27,4	-30,2
Rahulolu rohealade (haljasalad, pargid) piisavuse ja ligipääsetavusega	Kogu Eesti	32,7	52	84,7	11,3	4	15,3		
	Harju maakond	36,2	48,2	84,4	11,8	3,8	15,6		
	Anija vald	35,2	49,1	84,3	14,8	0,9	15,7	-0,4	-0,1
	Kose vald	28,0	51,2	79,2	16,0	4,8	20,8	-5,5	-5,2
	Raasiku vald	15,1	58,3	73,4	15,1	11,5	26,6	-11,3	-11
Rahulolu arhitektuuri ja miljööga	Kogu Eesti	14,3	58,1	72,4	20,7	6,9	27,6		
	Harju maakond	14,2	58,8	73	20,7	6,2	26,9		
	Anija vald	6,7	48,6	55,3	32,4	12,4	44,8	-17,1	-17,7
	Kose vald	7,1	61,6	68,7	25,0	6,3	31,3	-3,7	-4,3
	Raasiku vald	8,8	64,2	73	20,4	6,6	27	0,6	0
Rahulolu avalike aladega (väljakud, turud, jalakäijate alad, pargid)	Kogu Eesti	15,1	57,5	72,6	20,1	7,3	27,4		
	Harju maakond	16,5	58,1	74,6	18,9	6,5	25,4		
	Anija vald	10,1	61,5	71,6	25,7	2,8	28,5	-1	-3
	Kose vald	12,4	45,5	57,9	33,9	8,3	42,2	-14,7	-16,7
	Raasiku vald	5,1	47,8	52,9	34,1	13,0	47,1	-19,7	-21,7
Rahulolu sõiduteede ja tänavatega	Kogu Eesti	8,3	49,6	57,9	27,6	14,5	42,1		
	Harju maakond	10,4	55	65,4	24,2	10,4	34,6		
	Anija vald	6,9	62,9	69,8	24,1	6,0	30,1	11,9	4,4
	Kose vald	3,8	45,8	49,6	35,1	15,3	50,4	-8,3	-15,8
	Raasiku vald	2,7	43,8	46,5	34,9	18,5	53,4	-11,4	-18,9

2.3.4. Kolmas sektor

Kodanikuaktiivsuse hindamisel võib tugineda MTÜ-de arvule. IHKK piirkonnas on eelmise perioodi jooksul MTÜ-de arv kasvanud umbes 53% võrra, protsentuaalselt enam on MTÜ-de arv kasvanud Raasiku vallas (74% perioodi jooksul), keskmisega samas mahus Anija vallas (56% võrra) ja vähem Kose vallas (42% võrra). Võrdluseks, Eesti keskmine kasv sel perioodil oli samas suurusjärgus – 57% , Harjumaa keskmine madalam – 47%. (Tabel 18).

Tabel 18. IHKK piirkonna valdade MTÜ-de arvu dünaamika perioodil 2017–2021 (Statistikaamet¹⁸)

	MTÜ-de arv					MTÜ-de arvu kasv			
	2017	2018	2019	2020	2021	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Kogu Eesti	26857	39305	40044	41141	42122	46%	2%	3%	2%
Harju maakond	11832	15621	15996	16486	17006	32%	2%	3%	3%
Anija vald	133	202	198	203	208	52%	-2%	3%	2%
Kose vald	195	250	256	272	276	28%	2%	6%	1%
Raasiku vald	91	142	139	151	158	56%	-2%	9%	5%
IHKK valdade kokku/ keskmine	419	594	593	626	642	42%	0%	6%	3%

¹⁸ Statistilise profiili kuuluvad üksused õigusliku vormi ja haldusüksuse järgi (ER007), kättesaadav: https://andmed.stat.ee/et/stat/majandus_majandusüksused_uldandmed/ER007

Arvestada tuleb, et selles koondnumbris sisalduvad ka kõik omavalitsustes registreeritud MTÜ-d, sh ka korteriühistud, tegelikult IHKK piirkonnas tegutsevaid MTÜ-sid on oluliselt vähem.

2.4. Ettevõtlus

Harjumaa puhul on tegemist piirkonnaga, kus peamiste majandussektorite osakaalud on Eesti keskmisest erinevad – eriti suur on erinevus primaarsektori puhul, mille osakaal on võrreldes muude Eesti piirkondadega oluliselt madalam. Lisaks iseloomustab Harjumaa madalam sekundaarsektori ning Eesti keskmisest kõrgem teenindussektori osakaal. Möödunud aastatel on teenindussektor jätkanud kasvu eelkõige sekundaarsektori arvelt (Tabel 19).

Tabel 19. Majandussektorite osakaal hõives 2020 protsentides (Eesti Statistikaamet)¹⁹

	Primaarsektor		Sekundaarsektor		Tertsiaarsektor	
	2016	2021	2016	2021	2016	2021
Eesti	3,9	2,7	29,6	29	66,5	68,3
Harju maakond	0,8	0,7	25,8	23,9	73,4	75,4
Harju maakond, v.a Tallinn		1,6		25,6		72,8

Majanduslikult aktiivsete ettevõtete suhtarv 1000 elaniku kohta IHKK piirkonna valdades madalam kui Eesti keskmine (87,3 ettevõtet 1000 elaniku kohta) ja u kaks korda madalam kui Harjumaa keskmine (112,7). Piirkonna siseselt on näitaja kõrgem Kose vallas (86,9) ja Raasiku vallas (68,3) ning madalam Anija vallas (51,2 ettevõtet 1000 elaniku kohta).

Ettevõtete sünni- ja surmamäär on omavalitsustes olnud Eesti keskmisest tasemest üldjuhul madalam. See näitab, et nii asutatud ettevõtete osatähtsus tegutsevate ettevõtete arvus kui tegevuse lõpetanud ettevõtete osatähtsus tegutsevate ettevõtete arvus on piirkonnas madalam suurem, st piirkonna on ettevõtted on keskmisest püsivamad (Tabel 20).

Tabel 20. Majanduslikult aktiivsed ettevõtted ja ettevõtete sünni- ja surmamäär (Statistikaamet)²⁰

		2018	2019	2020
Eesti	Aktiivsete ettevõtete arv	108465	110446	113883
Harju maakond		64342	65776	68214
Anija vald		318	310	317
Kose vald		447	473	497
Raasiku vald		304	329	346
Eesti	Aktiivsete ettevõtete arv 1000 elaniku kohta	82,2	83,4	85,7
Harju maakond		109,1	110	112,7
Anija vald		51,4	50,1	51,2
Kose vald		63,2	66,5	69,0
Raasiku vald		60,8	65,6	68,3
Eesti	Ettevõtete sünnimäär	12,4	11,2	12,2
Harju maakond		13	11,9	13,1
Anija vald		9,1	7,1	7,6
Kose vald		9,6	11,8	12,1
Raasiku vald		12,2	12,8	14,5
Eesti	Ettevõtete surmamäär	11	10,4	10,2

¹⁹ Hõivatute osatähtsus majandussektorite lõikes (TT241), kättesaadav:

https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu_tooturg_heivatud_aastastatistika/TT241

²⁰ Majanduslikult aktiivsed ettevõtted ER071U, kättesaadav:

https://andmed.stat.ee/et/stat/majandus_majandusüksused_ettevetluse-demograafia/ER071U. Vastavalt EUROSTATis välja töötatud metoodikale, põllumajandusega tegelevaid äriühinguid ja ettevõtjaid see statistikavaldkond ei hõlma.

Harju maakond	11,3	10,7	10,6
Anija vald	6,9	7,4	9,8
Kose vald	9,4	7,6	10,1
Raasiku vald	8,6	10,6	9

IHKK tegevuspiirkonna majanduse analüüsis kasutati Eesti Maksu- ja Tolliameti (EMTA) avaandmeid ettevõtluse statistika kohalike omavalitsuste kaupa 2021. aastal, mis sisaldab andmeid piirkonnas tegutsevate majandusüksuste²¹ kohta - täpsemalt ettevõtete ja mittetulundusühenduste (käive ja töötajate arv) ning avaliku sektori organisatsioonide kohta (ainult töötajate arv). Kuna EMTA esitab statistilised andmed kvartalite lõikes, on arvestatud aastakeskmist töötajate arvu.

2021. aastal oli piirkonnas 1781 majandusüksust. Kõige enam ehituse valdkonnas (15%), hulgi- ja jaekaubanduse ning mootorsõidukite ja mootorrataste remondi valdkonnas (12%), töötlevas tööstuses (11%) ning kutse, teadus ja tehnikaalase tegevusega ja põllumajanduse-metsamajandusega (10%). Teiste valdkondade osakaal oli 6% või madalam. Majandusüksustest 41% paiknes Kose vallas, 30% Raasiku vallas ja 29% Anija vallas (Tabel 21).

Tabel 21. Majandusüksused IHKK piirkonnas (EMTA)

Majandusharu	Anija vald	Kose vald	Raasiku vald	IHKK	Anija vald	Kose vald	Raasiku vald	IHKK
EHITUS	75	115	86	276	15%	16%	16%	15%
HULGI- JA JAEKAUBANDUS; MOOTORSÕIDUKITE JA MOOTORRATASTE REMONT	74	91	56	221	14%	12%	11%	12%
TÖÖTLEV TÖÖSTUS	47	87	54	188	9%	12%	10%	11%
KUTSE-, TEADUS- JA TEHNIKAALANE TEGEVUS	43	69	63	175	8%	9%	12%	10%
PÕLLUMAJANDUS, METSAMAJANDUS JA KALAPÜÜK	58	80	34	172	11%	11%	6%	10%
VEONDUS JA LAONDUS	27	41	41	109	5%	6%	8%	6%
KINNISVARAALANE TEGEVUS	31	45	32	108	6%	6%	6%	6%
HALDUS- JA ABITEGEVUSED	28	41	34	103	5%	6%	6%	6%
MUUD TEENINDAVAD TEGEVUSED	27	39	36	102	5%	5%	7%	6%
KUNST, MEELELAHUTUS JA VABA AEG	30	31	30	91	6%	4%	6%	5%
HARIDUS	15	23	21	59	3%	3%	4%	3%
INFO JA SIDE	19	22	17	58	4%	3%	3%	3%
MAJUTUS JA TOITLUSTUS	22	23	7	52	4%	3%	1%	3%
TERVISHOID JA SOTSIAALHOOLEKANNE	3	11	9	23	1%	1%	2%	1%
FINANTS- JA KINDLUSTUSTEGEVUS	4	6	4	14	1%	1%	1%	1%
ELEKTRIENERGIA, GAASI, AURU JA KONDITSIONEERITUD ÕHUGA VARUSTAMINE	5	4	1	10	1%	1%	0%	1%
AVALIK HALDUS JA RIIGIKAITSE; KOHUSTUSLIK SOTSIAALKINDLUSTUS	3	3	1	7	1%	0%	0%	0%
VEEVARUSTUS; KANALISATSIOON, JÄÄTME- JA SAASTEKÄITLUS	1	3	2	6	0%	0%	0%	0%
määramata haru	4	1		5	1%	0%	0%	0%
MÄETÖÖSTUS	1	1		2	0%	0%	0%	0%
Kokku	517	736	528	1781	100%	100%	100%	100%

Ettevõtluse struktuuri täpsemaks analüüsimiseks on majandusüksused rühmitatud ja püstitatud kriteeriumid käibe ja töötajate arvule. Rühmitamise aluseks on võetud Euroopa Komisjoni määruse definitsioon, kus ettevõtte suurus määratakse kas töötajate arvu või aastakäibe järgi²² (Tabel 22). Eraldi on mõistlik seada teatav nn ettevõtluse aktiivsuse piir,

²¹ Vastavalt raamatupidamisseadusele on majandusüksus mistahes omanikule ja/või omanikerühmale (füüsilisele või juriidilisele isikule, sh äriühingutele, kohalikule omavalitsusele või riigile) kuuluv tulunduslik või mittetulunduslik ettevõtte, kes on raamatupidamiskohustuslane.

²² <https://www.eas.ee/images/doc/ettevotjale/vke-definitsiooni-selgitus.pdf>

millest alates on ettevõtte valimis kajastamine oluline – antud töös on selleks piiriks käibe olemasolu eurot (mis välistab andmekogumis avaliku sektori organisatsioonid) ja töötajate arv vähemalt 1.

Tabel 22. Ettevõtete klassifitseerimise meetodika

Ettevõtte kategooria	Aastakäive €		Töötajate arv	
	Alampiir €	Ülempiir €	Alampiir	Ülempiir
Suurettevõtte	50 000 000	-	250	-
Keskmise suurusega ettevõtte	10 000 000	50 000 000	50	250
Väikeettevõtte	2 000 000	10 000 000	10	50
Mikroettevõtte	10 000	2 000 000	1	10

Kõikidest majandusüksustest on töötajatega üksusi 1038 ehk 58%. Seejuures 89% neist on vähem kui kümne töötajaga mikroettevõtted (928 üksust) ja 9% väikeettevõtted (92 üksust). Töötajate arvu järgi keskmise suurusega ettevõtteid on 17, neist neli Anija vallas, kuus Kose vallas ja seitse Raasiku vallas. Piirkonna ainus suurettevõtte on Anija vallas Kehra linnas tegutsev "HORIZON" Tselluloosi ja Paberi AS (Tabel 23).

Tabel 23. Majandusüksuste jaotus töötajate arvu alusel (EMTA)

	Anija vald	Kose vald	Raasiku vald	IHKK	Osakaal kõikidest üksustest	Osakaal töötajatega üksustest
Suurettevõtte	1			1	0%	0%
Keskmise suurusega ettevõtte	4	6	7	17	1%	2%
Väikeettevõtte	25	43	24	92	5%	9%
Mikroettevõtte	267	384	277	928	52%	89%
Töötajateta	220	303	220	743	42%	72%
Kokku töötajatega	297	433	308	1038	58%	100%

Kõikidest majandusüksustest on käibega üksusi 1114 ehk 61%. Seejuures 97% neist on alla kahe miljoni euro suuruse aastakäibega mikroettevõtted (1083 üksust) ja 1% kuni 10 miljoni euro suuruse aastakäibega väikeettevõtted (23 üksust). Käibe järgi keskmise suurusega ettevõtteid on 7, neist kaks Anija vallas, neli Kose vallas ja üks Raasiku vallas. Ainus suurettevõtte on jällegi Anija vallas tegutsev tselluloosi ja paberi tootja (Tabel 24).

Tabel 24. Majandusüksuste jaotus käibe suuruse alusel (EMTA)

	Anija vald	Kose vald	Raasiku vald	IHKK	Osakaal kõikidest üksustest	Osakaal käibega üksustest
Suurettevõtte	1			1	0%	0%
Keskmise suurusega ettevõtte	2	4	1	7	0%	1%
Väikeettevõtte	2	12	9	23	1%	2%
Mikroettevõtte	307	449	327	1083	61%	97%
Käibeta	205	271	191	667	37%	60%
Kokku käibega	312	465	337	1114	63%	100%

Majandusüksuste kogukäive IHKK tegevuspiirkonnas oli 2021. aastal 480 miljonit eurot. Sellest 56% moodustas töötlev tööstus (270 miljonit eurot), 13% ehitus (63 miljonit) ja 11% hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite remont (53 miljonit). Enam kui kümne miljoni euro suuruse aastakäibega valdkonnad olid veel ka põllumajandus-metsamajandus, veondus ja laondus ning info ja side. Ülejäänud 12 tegevusala kogukäive oli 42 miljonit eurot (Tabel 25).

Tabel 25. Majandusüksuste käive tegevusvaldkondade lõikes 2021.a. (EMTA)

Majandusharu	Käive 2021	Osakaal kogukäibest
TÖÖTLEV TÖÖSTUS	269 082 488	56%
EHITUS	62 555 565	13%
HULGI- JA JAEKAUBANDUS; MOOTORSÕIDUKITE JA MOOTORRATASTE REMONT	52 563 068	11%
PÕLLUMAJANDUS, METSAMAJANDUS JA KALAPÜÜK	26 692 033	6%
VEONDUS JA LAONDUS	26 390 843	5%
INFO JA SIDE	10 650 102	2%
HALDUS- JA ABITEGEVUSED	6 783 618	1%
KUTSE-, TEADUS- JA TEHNIKAALANE TEGEVUS	6 450 310	1%
MAJUTUS JA TOITLUSTUS	5 842 366	1%
KINNISVARAALANE TEGEVUS	3 984 526	1%
ELEKTRIENERGIA, GAASI, AURU JA KONDITSIONEERITUD ÕHUGA VARUSTAMINE	3 298 503	1%
MUUD TEENINDAVAD TEGEVUSED	1 665 476	0%
KUNST, MEELELAHUTUS JA VABA AEG	1 613 940	0%
HARIDUS	989 083	0%
VEEVARUSTUS; KANALISATSIOON, JÄÄTME- JA SAASTEKÄITLUS	963 551	0%
MÄETÖÖSTUS	507 531	0%
FINANTS- JA KINDLUSTUSTEGEVUS	108 964	0%
TERVISHOID JA SOTSIAALHOOLEKANNE	8 323	0%
Kokku	480 150 292	100%

Eesti ettevõtete käibe tegevusalade TOP 2020. a oli hulgi- ja jaekaubandus 42%, töötlev tööstus 19%, ehitus 9%, veondus-laondus 8%, info ja side 4%, põllumajandus-metsandus oli 6.–10. kohal 3% osakaaluga (Statistikaamet). Seega IHKK piirkonnas on Eesti keskmisest oluliselt suurem osakaal töötleva tööstusel (19% vs 58%) ning väiksem hulgi- ja jaekaubandusel (42% vs 11%).

Majandusüksuste töötajate koguarv piirkonnas oli 5582 töötajat, mis moodustab 51% vanusrühmast 19-64 eluaastat. Arvestades, et vanusrühm tervikuna tööjõuturul ei osale saab eeldada, et kuni 2/3 töökohtadest paikneb piirkonnas kohapeal (arvestamata reaalsuses toimuvaid mõlema suunalisi töörande liikumisi).

Kolmandik kõikidest töökohtadest (1855 töötajat) oli töötlevas tööstuses. Haridusvaldkonnas oli 15% ja ehituses 11% töötajatest. 40% töökohtadest jaotub ülejäänud 16 tegevusala vahel (Tabel 26).

Tabel 26. Töötajate arv majandusüksustes tegevusvaldkondade lõikes 2021.a. (EMTA)

Majandusharu	Töötajate aastakeskmise arv	Osakaal töötajatest
TÖÖTLEV TÖÖSTUS	1855	33%
HARIDUS	836	15%
EHITUS	636	11%
HULGI- JA JAEKAUBANDUS; MOOTORSÕIDUKITE JA MOOTORRATASTE REMONT	360	6%
VEONDUS JA LAONDUS	285	5%
PÕLLUMAJANDUS, METSAMAJANDUS JA KALAPÜÜK	216	4%
AVALIK HALDUS JA RIIGIKAITSE; KOHUSTUSLIK SOTSIAALKINDLUSTUS	211	4%
MAJUTUS JA TOITLUSTUS	179	3%
TERVISHOID JA SOTSIAALHOOLEKANNE	179	3%
KUNST, MEELELAHUTUS JA VABA AEG	159	3%
KUTSE-, TEADUS- JA TEHNIKAALANE TEGEVUS	152	3%
määramata	124	2%
MUUD TEENINDAVAD TEGEVUSED	113	2%
HALDUS- JA ABITEGEVUSED	112	2%
INFO JA SIDE	70	1%
ELEKTRIENERGIA, GAASI, AURU JA KONDITSIONEERITUD ÕHUGA VARUSTAMINE	40	1%
KINNISVARAALANE TEGEVUS	35	1%
MÄETÖÖSTUS	11	0%
VEEVARUSTUS; KANALISATSIOON, JÄÄTME- JA SAASTEKÄITLUS	6	0%
FINANTS- JA KINDLUSTUSTEGEVUS	5	0%

Kokku		5582	100%
-------	--	------	------

Avaliku- ja mittetulundussektori töötajate arv moodustas 31% töötajatest (1740 töökohta). Tulu teenivates majandusüksustes oli töötajate arv 3843, neist 59% mikroettevõtetes, 17% keskmise suurusega ja 15% väikeettevõtetes. Anija vallas majandusüksustes oli töötajaid 1129, Kose vallas 1488 ja Raasiku vallas 1226 (Tabel 27).

Tabel 27. Töötajate arv käibega majandusüksustes töötajate arvu põhise liigituse alusel (EMTA)

	Anija vald	Kose vald	Raasiku vald	Kokku	Osakaal
Suurettevõte	361			361	9%
Keskmise suurusega ettevõte	129	278	238	645	17%
Väikeettevõte	9	214	359	582	15%
Mikroettevõte	631	996	629	2256	59%
Kokku	1129	1488	1226	3843	100%

Piirkonna majandusüksuste käibest (jaotus käibe suuruse alusel) 35% tuli mikroettevõtete ja 32% keskmise suurusega ettevõtete tegevusest. Väikeettevõtete käive moodustas 20% ja ühe suurettevõtte käive 13% kogukäibest. 2021. aastal oli töötajatega ettevõtete käive kokku 462 miljonit eurot, seega töötajateta majandusüksuste käive moodustas kogukäibest u 3% ehk 18 miljonit eurot. Käibest 39% moodustas Kose valla, 33% Anija valla ning 27% Raasiku valla ettevõtete käive (Tabel 28).

Tabel 28. Majandusüksuste käibe jaotus käibe suuruse põhise liigituse alusel (EMTA)

	Anija vald	Kose vald	Raasiku vald	Kokku	Osakaal
Suurettevõte	59 700 000	0	0	59 700 000	13%
Keskmise suurusega ettevõte	49 200 000	69 600 000	30 300 000	149 000 000	32%
Väikeettevõte	4 700 000	42 800 000	44 200 000	91 800 000	20%
Mikroettevõte	42 100 000	68 900 000	50 400 000	161 400 000	35%
Kokku	155 700 000	181 300 000	124 900 000	462 000 000	100%

Piirkonna majandusüksuste käibest (jaotus töötajate arvu alusel) 30% tuli mikro-, 29% väike- ja 28% keskmise suurusega ettevõtete tegevusest (Tabel 29).

Tabel 29. Majandusüksuste käibe jaotus üksuste töötajate arvu põhise liigituse alusel (EMTA)

	Anija vald	Kose vald	Raasiku vald	Kokku	Osakaal
Suurettevõte	59 700 000	0	0	59 700 000	13%
Keskmise suurusega ettevõte	23 600 000	57 900 000	48 000 000	129 500 000	28%
Väikeettevõte	40 200 000	61 600 000	32 200 000	134 000 000	29%
Mikroettevõte	32 100 000	61 800 000	44 700 000	138 700 000	30%
Kokku	155 700 000	181 300 000	124 900 000	462 000 000	100%

Edasisest detailsemast analüüsist on välja jäetud ettevõtted, mis filtreerimiskriteeriumitele ei vastanud (töötajate ja käibeta ettevõtted, avalik ja mittetulundussektor).

Tegevuspiirkonnas oli 718 nii käibe kui ka töötajatega majandusüksust. Kõige enam ehituse valdkonnas (22%), töötlevas tööstuses (16%) hulgi- ja jaekaubanduse ning mootorsõidukite ja mootorrataste remondi valdkonnas (15%), veonduses ja laonduses (10%) ja põllumajanduses-metsamajanduses (9%). Üksuste jaotuses omavalitsuste lõikes on mõningaid erisusi. Anija vallas on keskmisest enam hulgi- ja jaekaubanduse (18%) ning põllumajanduse-metsamajanduse (12%) üksusi. Kose vallas töötleva tööstuse üksusi (18%). Raasiku vallas enam veonduse-laonduse (15%) ning kutse-, teadus- ja tehnikaalase tegevuse (11%) üksusi, samas vähem põllumajanduse-metsamajanduse (6%) üksusi (Tabel 30).

Tabel 30. Töötajate ja käibega majandusüksuste arv valdkondade lõikes (EMTA)

Majandusharu	Anija vald	Kose vald	Raasiku vald	IHKK	Anija vald	Kose vald	Raasiku vald	IHKK
EHITUS	49	65	47	161	24%	22%	22%	22%
TÖÖTLEV TÖÖSTUS	28	53	36	117	14%	18%	17%	16%
HULGI- JA JAEKAUBANDUS; MOOTORSÕIDUKITE JA MOOTORRATASTE REMONT	38	41	28	107	18%	14%	13%	15%
VEONDUS JA LAONDUS	18	26	31	75	9%	9%	15%	10%
PÖLLUMAJANDUS, METSAMAJANDUS JA KALAPÜÜK	24	30	13	67	12%	10%	6%	9%
KUTSE-, TEADUS- JA TEHNIKAALANE TEGEVUS	11	22	23	56	5%	7%	11%	8%
HALDUS- JA ABITEGEVUSED	10	19	10	39	5%	6%	5%	5%
MAJUTUS JA TOITLUSTUS	6	12	5	23	3%	4%	2%	3%
INFO JA SIDE	5	10	1	16	2%	3%	0%	2%
KINNISVARAALANE TEGEVUS	6	3	5	14	3%	1%	2%	2%
MUUD TEENINDAVAD TEGEVUSED	4	6	3	13	2%	2%	1%	2%
KUNST, MEELELAHUTUS JA VABA AEG	4	5	3	12	2%	2%	1%	2%
HARIDUS		2	5	7	0%	1%	2%	1%
ELEKTRIENERGIA, GAASI, AURU JA KONDITSIONEERITUD ÕHUGA VARUSTAMINE	2	3	1	6	1%	1%	0%	1%
VEEVARUSTUS; KANALISATSIOON, JÄÄTME- JA SAASTEKÄITLUS	1		2	3	0%	0%	1%	0%
FINANTS- JA KINDLUSTUSTEGEVUS	1			1	0%	0%	0%	0%
MÄETÖÖSTUS		1		1	0%	0%	0%	0%
Kokku	207	298	213	718	100%	100%	100%	100%

Käibe põhjal on omavalitsuse majandusstruktuurid suurte erinevustega. Kuigi töötlev tööstus on suurima käibega valdkond kõikides valdades, siis Anija vallas moodustab valdkonna ettevõtete käive lausa 75% ettevõtete kogukäibest. Kose ja Raasiku vallas on majandusstruktuur mõnevõrra mitmekesisem. Samas maapiirkondadele traditsiooniline põllumajandus ja metsamajandus moodustavad valdades vaid 3%-5% ning turismivaldkonna põhiteenused (majutus ja toitlustus) vaid 1%-2% kogukäibest (Tabel 31).

Tabel 31. Töötajate ja käibega majandusüksuste käive omavalitsuste lõikes (EMTA)

Majandusharu	Anija vald	Kose vald	Raasiku vald	Anija vald	Kose vald	Raasiku vald
TÖÖTLEV TÖÖSTUS	116 270 000	80 140 000	71 860 000	75%	44%	58%
EHITUS	9 300 000	34 700 000	17 220 000	6%	19%	14%
HULGI- JA JAEKAUBANDUS; MOOTORSÕIDUKITE JA MOOTORRATASTE REMONT	13 300 000	26 670 000	9 290 000	9%	15%	7%
VEONDUS JA LAONDUS	2 470 000	9 590 000	13 680 000	2%	5%	11%
PÖLLUMAJANDUS, METSAMAJANDUS JA KALAPÜÜK	7 970 000	9 960 000	4 170 000	5%	5%	3%
INFO JA SIDE	290 000	7 230 000	250 000	0%	4%	0%
HALDUS- JA ABITEGEVUSED	1 090 000	2 420 000	2 480 000	1%	1%	2%
MAJUTUS JA TOITLUSTUS	870 000	3 670 000	1 230 000	1%	2%	1%
KUTSE-, TEADUS- JA TEHNIKAALANE TEGEVUS	580 000	3 230 000	1 500 000	0%	2%	1%
ELEKTRIENERGIA, GAASI, AURU JA KONDITSIONEERITUD ÕHUGA VARUSTAMINE	1 630 000	1 590 000	20 000	1%	1%	0%
KINNISVARAALANE TEGEVUS	1 120 000	190 000	1 680 000	1%	0%	1%
MUUD TEENINDAVAD TEGEVUSED	410 000	690 000	240 000	0%	0%	0%
KUNST, MEELELAHUTUS JA VABA AEG	360 000	710 000	180 000	0%	0%	0%
VEEVARUSTUS; KANALISATSIOON, JÄÄTME- JA SAASTEKÄITLUS	70 000	0	710 000	0%	0%	1%
MÄETÖÖSTUS	0	510 000	0	0%	0%	0%
HARIDUS	0	30 000	410 000	0%	0%	0%
KOKKU	155 740 000	181 330 000	124 910 000	100%	100%	100%
Osakaal piirkonna kogukäibest	33%	40%	27%			

IHKK tegevuspiirkonna suurima töötajate arvuga ettevõtete TOP 10-s on suurema esindatusega töötleva tööstuse (7) valdkonnas tegutsevad ettevõtted. Esindatud on ka ehituse (2) ning veonduse ja laonduse valdkonnas tegutsevad ettevõtted (1) (Tabel 32).

Tabel 32. Piirkonna ettevõtete TOP 10 käibe põhjal 2021. aastal (EMTA)

Ettevõtte nimi	Omavalitsus	Majandusharu	Käive 2021	Töötajad 2021
"HORIZON" TSELLULOOSI JA PABERI AS	Anija vald	TÖÖTLEV TÖÖSTUS	59 734 148	361
MISTRA-AUTEX, AS	Raasiku vald	TÖÖTLEV TÖÖSTUS	30 256 045	238
AKTSIASELTS KLAASIMEISTER	Kose vald	TÖÖTLEV TÖÖSTUS	21 190 154	111
MARU METALL, AS	Kose vald	TÖÖTLEV TÖÖSTUS	18 490 935	85
MULTIMEK BALTIC OÜ	Anija vald	TÖÖTLEV TÖÖSTUS	23 637 910	82
AAVE TRANSPORT, OÜ	Raasiku vald	VEONDUS JA LAONDUS	4 243 832	72
FALKONET METALL OÜ	Raasiku vald	TÖÖTLEV TÖÖSTUS	8 326 202	66
KAURITS, OÜ	Kose vald	EHITUS	18 207 920	63
UNIBOX, OÜ	Raasiku vald	TÖÖTLEV TÖÖSTUS	5 184 192	60
GOLDWEST OÜ	Raasiku vald	EHITUS	1 487 936	49

Suurima käibega TOP 10-s on üheksa töötleva ja üks ehitusettevõtte (Tabel 33).

Tabel 33. Piirkonna ettevõtete TOP 10 töötajate arvu põhjal 2021. aastal (EMTA)

Ettevõtte nimi	Omavalitsus	Majandusharu	Käive 2021	Töötajad 2021
"HORIZON" TSELLULOOSI JA PABERI AS	Anija vald	TÖÖTLEV TÖÖSTUS	59 734 148	361
MISTRA-AUTEX, AS	Raasiku vald	TÖÖTLEV TÖÖSTUS	30 256 045	238
AEGVIIDU PUIT, AS	Anija vald	TÖÖTLEV TÖÖSTUS	25 556 763	47
MULTIMEK BALTIC OÜ	Anija vald	TÖÖTLEV TÖÖSTUS	23 637 910	82
AKTSIASELTS KLAASIMEISTER	Kose vald	TÖÖTLEV TÖÖSTUS	21 190 154	111
MARU METALL, AS	Kose vald	TÖÖTLEV TÖÖSTUS	18 490 935	85
KAURITS, OÜ	Kose vald	EHITUS	18 207 920	63
SCALEUP OÜ	Kose vald	TÖÖTLEV TÖÖSTUS	11 699 596	20
FALKONET METALL OÜ	Raasiku vald	TÖÖTLEV TÖÖSTUS	8 326 202	66
MAKRON ESTONIA OÜ	Raasiku vald	TÖÖTLEV TÖÖSTUS	8 167 832	46

LEADER-strateegiad keskenduvad mikroettevõtjate toetamisele. Need moodustavad piirkonnas tegutsevatest ettevõtetest enamuse (s.o ettevõtted, kelle müügi käibe jääb alla 2 000 000€ ja töötajate arv vahemikku 1–10), siis järgnevalt on täpsemalt vaadatud ka mikroettevõtete majandusstruktuuri.

Selle juures hakkab kohe silma, et töötleva tööstuse ettevõtted on kaotanud oma liidripositsiooni. Enim on hoopis ehitusettevõtteid (149) ning kaubandus- ja remondiettevõtteid (102). Mikroettevõtteid on enim Kose vallas (266), kuid ohtralt ka Anija (187) ja Raasiku vallas (191). Omavalitsuste vahelise erinevusena hakkab eelkõige silma kaubandus- ja remondiettevõtete suurem osakaal Anija vallas, töötleva tööstuse suurem osakaal Kose vallas ning veonduse ja laonduse suurem osakaal Raasiku vallas. Sarnaselt ettevõtete tervikkogumiga, on põllu- ja metsamajanduse osakaal Anija ja Kose vallas kõrgem (Tabel 34).

Tabel 34. Käibe ja töötajatega mikroettevõtted (EMTA)

Majandusharu	Anija vald	Kose vald	Raasiku vald	Kokku	Anija vald	Kose vald	Raasiku vald	Kokku
EHITUS	46	59	44	149	25%	22%	23%	23%
HULGI- JA JAEKAUBANDUS; MOOTORSÕIDUKITE JA MOOTORRATASTE REMONT	37	38	27	102	20%	14%	14%	16%
TÖÖTLEV TÖÖSTUS	18	39	23	80	10%	15%	12%	12%
VEONDUS JA LAONDUS	17	25	28	70	9%	9%	15%	11%
PÖLLUMAJANDUS, METSAMAJANDUS JA KALAPÜÜK	22	28	12	62	12%	11%	6%	10%
KUTSE-, TEADUS- JA TEHNIKAALANE TEGEVUS	11	21	23	55	6%	8%	12%	9%
HALDUS- JA ABITEGEVUSED	10	18	10	38	5%	7%	5%	6%
MAJUTUS JA TOITLUSTUS	6	9	4	19	3%	3%	2%	3%
INFO JA SIDE	5	9	1	15	3%	3%	1%	2%
KINNISVARAALANE TEGEVUS	6	3	5	14	3%	1%	3%	2%
MUUD TEENINDAVAD TEGEVUSED	3	6	3	12	2%	2%	2%	2%

KUNST, MEELELAHUTUS JA VABA AEG	3	5	3	11	2%	2%	2%	2%
HARIDUS		2	5	7	0%	1%	3%	1%
ELEKTRIENERGIA, GAASI, AURU JA KONDITSIONEERITUD ÕHUGA VARUSTAMINE	1	3	1	5	1%	1%	1%	1%
VEEVARUSTUS; KANALISATSIOON, JÄÄTME- JA SAASTEKÄITLUS	1		2	3	1%	0%	1%	0%
FINANTS- JA KINDLUSTUSTEGEVUS	1			1	1%	0%	0%	0%
MÄETÖÖSTUS		1		1	0%	0%	0%	0%
Kokku	187	266	191	644	100%	100%	100%	100%

IHKK piirkonnas tegutseb 26 käibe ja töötajatega toitlustus- ja majutusettevõtet. Kokku oli nende käive 2021. aastal 5,8 miljonit eurot, mis moodustab u 1,3% piirkonna ettevõtete käibest. Majutus- ja toitlustusettevõtted pakkusid tööd 165 inimesele. Nii käibe kui ka töötajate arvu poolest moodustavad 2/3 Kose vallas tegutsevad ettevõtted (Tabel 35).

Tabel 35. IHKK piirkonna majutus- ja toitlustusettevõtted (EMTA)

Ettevõtte	Omaavalitsus	Käive	Töötajate arv
CUCE-CAMP OÜ	Kose vald	1 175 257	35
TÜDRUKUD, OÜ	Raasiku vald	812 693	14
KUIVAJÕE TANKLA OÜ	Kose vald	543 301	7
PORRI & KO, OÜ	Kose vald	412 498	15
LAIMIK KAUBAKESKUS OÜ	Anija vald	351 232	3
OXFORELL OÜ	Kose vald	336 641	7
KRYLVI, OÜ	Raasiku vald	255 849	8
OÜ PAUNKÜLA HEAOLUKESKUS	Kose vald	213 147	7
TRIVOLI OÜ	Kose vald	199 783	10
REILVE, OÜ	Kose vald	195 134	9
MERITUULI, OÜ	Kose vald	194 250	9
KRUUP OÜ	Kose vald	185 983	6
VILLADE HALDUS OÜ	Anija vald	180 144	2
RAMOFEI, OÜ	Kose vald	136 608	4
KEHRA SPORDIPUBI OÜ	Anija vald	128 910	6
AEGVIIDU JAAMAHOONE OÜ	Anija vald	109 915	4
MARKOFKA OÜ	Raasiku vald	102 989	3
SANTIMAX OÜ	Anija vald	85 275	3
OÜ RAVILA MÕIS	Kose vald	52 344	4
AMEDAN OÜ	Raasiku vald	46 301	1
KAKSIRATSA PUHKEKESKUS OÜ	Anija vald	35 190	0
SILVER SERVICE, OÜ	Kose vald	23 337	4
AEGVIIDU TERVISE- JA PUHKEKESKUS OÜ	Anija vald	19 514	0
OÜ WAGUN FOOD	Anija vald	15 616	0
LEEMEKULBI LIIGUTAJAD OÜ	Anija vald	15 561	3
ALLEKSI PEOMAJA OÜ	Raasiku vald	8 421	3
IHKK		5 842 366	165
Anija vald		941 721	21
Kose vald		3 674 392	116
Raasiku vald		1 226 253	28

Sarnaselt Eestile tervikuna on IHKK piirkonna majutus- ja toitlustusettevõtete 2021. aasta majandustulemused mõjutatud COVID-kriisist.

Tegevuspiirkond on rikas loodus-, ajaloo- ja kultuuriobjektide poolest. Tegevuspiirkonna puhkemajanduslik potentsiaal on väga kõrge – ulatuslikud loodus- ja metsamaastikud, vaatamisväärsused, maastikukaitsealad, maalilised siseveekogud, arhitektuuri- ja ajaloomälestised. Esile vajab tõstmist Aegviidu kui Kõrvemaa „värav“. Tallinna lähedus ja head transpordiühendused muudavad piirkonna nii sise- kui ka väliskülalistele hõlpsalt kättesaadavaks.

Puhkemajanduse valdkonnas tegutseb mitmeid majutus-, toitlustus- ja meelelahutusettevõtteid, kuid hinnanguliselt ei ole puhkemajanduspotsiaal otstarbekal määral rakendatud. Oluline on ühendada olemasolevad ajaloo-, kultuuri- ja loodusobjektid terviklikeks turismiprogrammideks, tugevdada ühistööd piirkonna ettevõtjate ja organisatsioonide vahel ning selle alusel edendada kohaturundust.

3. Perioodi 2015–2022 analüüs

IHKK 2015–2020 strateegia tegevused algasid 2016. aastal, kui avati esimene taotlusvoor. Kinnitatud strateegia kohaselt viidi taotlusvoore läbi kuni 2020. aastani. Aastal 2021 pikendati tegevusrühma strateegia kehtivust ning lisati juurde taastekava vahenditest rakendatav COVID-19 olukorra leevendamiseks suunatud meede, mis avati 2022. aastal. Lisaks anti tegevusrühmadele võimalus jagada osa uue perioodi vahenditest 2022. ja 2023. aastal. 2020. ja 2021. aastal toimusid taotlusvoorud jääkide arvelt, 2022. aastal olid avatud kõik meetmed uue perioodi rahade arvelt.

IHKK strateegiliste eesmärkide täitmiseks rakendati nelja meetet, millele lisandus COVID-i meede.

- Meede 1 – Elukeskkonna arendamine. Strateegia eesmärk - elukeskkonna jaoks oluliste objektide ja (kogukonna)teenuste arendamisel innovaatiliste lähenemiste kasutamine on taganud nende multifunktsionaalsuse, turvalisuse ja jätkusuutlikkuse.
- Meede 2 – Ettevõtluse arendamine. Strateegia eesmärk - ettevõtluses panustab kohalike ressursside keskkonnaga kooskõlas kasutamine ja valdkonna-ülene koostöö otseselt piirkonna konkurentsivõime tõusu.
- Meede 3 – Ühistegevuse arendamine. Strateegia eesmärk - vabaühendused on saavutanud majandusliku iseseisvuse ja mängivad olulist rolli piirkonnaülest ühistegevuste algatamisel ning juhtimisel.
- Meede 4 - Piirkonnaülese koostöö arendamine. Strateegia eesmärk - valdkonnaülest koostöövõrgustike käivitamise ja väliseid partnereid kaasava koostöö kaudu on juurutatud piirkonna omapära arvestavad koostöömudelid ning -tegevused.
- Meede 5 – Ettevõtluse arendamine COVID-19 põhjustatud kriisist väljumiseks.

IHKK toetust saanud projektide jaotuse järgi oli kõige suurem osakaal projektitoetustest perioodil suunatud elukeskkonna arendamist toetavasse meetmesse (ligi pool%), seejärel ettevõtluse arendamise meetmesse (35%). Teistesse meetmetesse on suunatud vähem (Tabel 36).

Tabel 36. Perioodi 2016–2020 eelarve jaotus koos 2021–2022 lisavahenditega meetmete lõikes (IHKK)

	Planeeritud osakaalud	Eelarve	Positiivsed toetusotsused	osakaal	toetuste tegelik jaotus	Tegelik osakaal	toetust saanud projektid	elluviidud ²³ projektid
Meede 1	40%	1 224 040	1 484 092	45%	1 461 952	48%	36	36
Meede 2	35%	1 071 035	1 235 785	37%	1 066 153	35%	57	52
Meede 3	15%	459 015	327 741	10%	306 884	10%	38	37
Meede 4	10%	306 010	283 369	9%	224 871	7%	11	11
KOKKU		3 060 100	3 330 987		3 059 859		142	136

²³ Katkestati kokku 6 projekti, neist 5 meetmes 2 ja 1 meetme 1

3.1. Jagatud toetuste ülevaade

Perioodil 2016–2022 esitati 232 projektitaotlust, millest toetati kokku 145 projekti, ülejäänud projektid ei saanud hindamiskomisjoni toetust. Seega on projektide edukuse määr 62,5%. Kõige suurem osa toetatud projektidest on MTÜ-de või SA-de poolt esitatud. Suurim osa eelarvest on läinud samuti elukeskkonna projektidele, mille taotlejaks on mittetulundusühendused ja omavalitsused. Taotlejate lõikes on mittetulundusühingud olnud kõige aktiivsemad taotlejad ning kõigi meetmete koondvaates on strateegiaperioodil toetusi saanud kokku 80 MTÜ-d või SA-d ning 55 äriühingut või FIE-t, lisaks on toetatud 10 omavalitsuste esitatud projekti (Tabel 37).

Tabel 37. Esitatud ja toetatud taotluste jaotus perioodil 2016–2022 (IHKK)

Meede	Voorude arv	IHKK-le esitatud taotluste arv	Taotletud toetuse summa	Toetatud taotluste arv	Toetuse saanud taotluste summa	MTÜ, SA	KOV	OÜ
Meede 1	6	64	2 781 789	36	1 484 092	27	9	
Meede 2	7	101	1 967 721	52	1 235 785	5		47
Meede 3	7	47	398 821	37	327 741	36	1	
Meede 4		11	224 871	11	283 369	11		
Meede 5	1	11	440 108	9	150 015	1		8
Kokku	20	232	5 813 310	145	3 481 002	80	10	55

Meetmete kogumahu vaates on perioodil enim toetust saanud Kose vallas tegutsevad taotlejad (1,21 miljonit eurot), samas on Anija valla registreeringuga taotlejate toetus on olnud samalaadses suurusjärgus (1,15 miljonit), Raasiku vallas kolmandiku võrra väiksem (724 tuhat eurot), kust on edukaid projekte olnud vähem eelkõige elukeskkonna meetmed. Ka enim toetust saanud projekte on esitatud Kose valla taotlejate poolt (58 projekti). Anija valla taotlejad on esitanud 44 ja Raasiku valla taotlejad 32 toetust saanud projekti. Nii elukeskkonna kui ka ettevõtluse arendamise meetmes on enim projekte esitatud Kose vallast, ühistegevuse arendamise meetmes Anija vallast (Tabel 38).

Keskmine toetuse suurus taotluse kohta oli u 23 000 eurot. Keskmise toetuse suuruse vahe meetmete lõikes on suur. Kõige suuremad on toetussummad olnud elukeskkonna arendamise meetmes (u 41 200 eurot), ligi poole madalamad ettevõtluse arendamise meetmes (u 21 900 eurot) ning enam kui neli korda madalamad ühistegevuse arendamise meetmes (u 8 600 eurot), kus oli ka maksimaalne summa väiksem (10 000 eurot). Taotleja asukohaomavalitsuste lõikes on projektide keskmine toetussumma olnud kõrgeim Anija valla projektidel (26 100 eurot). Raasiku valla projektidel 22 600 ja Kose valla projektidel 21 000 eurot (Tabel 38).

Tabel 38. Esitatud ja toetatud taotluste jaotus perioodil 2016–2022 (IHKK)

	1 meede		2 meede		3 meede		5 meede		KOKKU	
	summa	projektide arv	summa	projektide arv	summa	projektide arv	summa	projektide arv	summa	projektide arv
Anija	609 751	13	367 999	14	137 854	15	33 494	2	1 149 098	44
Kose	575 416	14	457 830	26	123 971	14	59 743	4	1 216 960	58
Raasiku	298 925	9	312 808	12	55 936	8	56 778	3	724 447	32
KOKKU	1 484 092	36	1 138 637	52	317 761	37	150 015	9	3 090 506	134

3.2. Eesmärkide sihttasemete täitmine

IHKK visiooni kohaselt on tegevuspiirkond üleriigiliselt tuntud ja väljapaistev turismiaktiivsuse, valdkondade ülese koostöö ja kohalike ressursside efektiivse kasutamise poolest.

Visiooni saavutamiseks on IHKK määratletud neli eesmärki:

1. Elukeskkonna jaoks oluliste objektide ja (kogukonna)teenuste arendamisel innovaatiliste lähenemiste kasutamine on taganud nende multifunktsionaalsuse, turvalisuse ja jätkusuutlikkuse;
2. Ettevõtluses panustab kohalike ressursside keskkonnaga kooskõlas kasutamine ja valdkonna-üleline koostöö otseselt piirkonna konkurentsivõime tõusu;
3. Vabaühendused on saavutanud majandusliku iseseisvuse ja mängivad olulist rolli piirkonnaüleste ühistegevuste algatamisel ning juhtimisel;
4. Valdonna-üleste koostöövõrgustike käivitamise ja väliseid partnereid kaasava koostöö kaudu on juurutatud piirkonna omapära arvestavad koostöömudelid ning -tegevused

Eesmärkide prioriteetsusele vastavalt tehti ka meetmete vaheline rahajaotus.

Strateegia prioriteetsete eesmärkide saavutamise mõõtmiseks püstitati strateegia tulemusindikaatorid (Tabel 38).

Tabel 39. Strateegia tulemusindikaatorid

Indikaator	Sihttase	Lisainfo	Tegelik tase
Piirkonna kodanike turvatunde tõus võrreldes 2015. aastaga ²⁴	30%	Perioodi jooksul tellitakse eraldi uuring	Eraldi uuringut ei ole tellitud Hinnang turvatunde kasvule on antud küsitluse 2 raames meetme 1 projektide kohta - Jah 6 projekti (38%) / Ei 10 projekti (62%).
Sise- ja väliturismi aktiivsuse kasv	Maakonna keskmisest kõrgemad näitajad	Allikas: iga-aastane piirkondlik ja maakondlik statistika, mida omavahel võrreldakse.	Perioodil 2015-2018 kasvas Anija, Kose ja Raasiku vallas majutatud turistide arv (nii sise- kui välituristid) 50%, mis oli enam kui 2 korda suurem kasv kui Harju maakonnas tervikuna. 2019. a. kasv pidurdus. 2020. aastal COVID-kriisi ajal kukkus majutatud arv IHKK piirkonnas 2 korda ning pole peale seda endisele tasemele tagasi jõudnud, samas maakonnas on. Majutuskohtade arv on IHKK piirkonna püsinud enam-vähem samal tasemel (perioodi alguses 22, perioodi lõpus 21), samas Harju maakonnas on see vähenenud ligi 20%.
Aastaks 2020 väljakujunenud piirkonnaspetsiifilised turismipiirkonnad	3	Allikas: KTG korraldatav seire, mis mõõdab piirkonnas selgelt väljakujunenud ning turundatud turismipiirkondade olemasolu.	Selgeks turismipiirkonnaks võib IHKK piirkonnas pidada Kõrvemaad. Teisi samaväärseid piirkonnaspetsiifilisi turismipiirkondasid ei ole tekkinud. Kogu turismisektorile avaldas otsesest mõju COVID-kriis, mistõttu viidi sektori siseselt arendustegevusi ellu vähem kui võis eeldada.

²⁴ Võrreldes eelmise strateegia koostamise ajaga on elanike turvatunnet olulisem määral mõjutanud mitmed väliskeskonna tegurid (sh COVID-kriis, energiakriis, sõda Ukrainas), mistõttu pole realistlik ainult LEADER-mõju turvatundele eraldi mõõta.

Strateegia rakendamise tulemusel paranenud objektidest, teenustest ning (ettevõtlik)keskkonnast kasusaajate arv	18000	Allikas: KTG korraldatav seire. Eesmärgiks on, et läbi kõigi strateegia rakendamise tegevuste on kasusaajate arv ligikaudselt võrdne piirkonna elanike arvuga. Eelkõige aitab antud kriteerium mõõta ka strateegia eesmärki nr 1 (elukeskkonna arendamine), kus elukeskkonna objektide ja investeeringute puhul on oluline, et need oleksid suunatud võimalikult suurele hulgale inimestele.	IHKK elukeskkonna toetusmeetme abil on ellu viidud mitmeid projekte, millel on suurem mõju ning mis näitavad, et eesmärk on saavutatud, nt: <ul style="list-style-type: none"> • Sporditaristu arendamise projektid suuremates keskustes (Aegviidu, Aruküla, Kehra, Kose jne) – kasutajateks nii kohalik kogukond kui piirkonna elanikud (sh suusa- ja terviseradade arendamine, väljõulinnakud, spordihoonete kaasajastamine ja edasiarendamine, Kose ujula kaasajastamine (tervise- ja lastebasseini ehitamine) jne) • Kultuuripärandi väärtustamise projektid (nt Anija mõisapargi arendusprojektid, Kehra jaamahoone rekonstrueerimine ja muuseumi arendamine, Kindralmajor Aleksander Tõnissoni vahakuju) - laiema mõjuga projektid, mis on olulise ka küllastajatele väljastpoolt IHKK piirkonda • Aruküla uue päästetepoo ehitamine (vabatahtlik päästeteenus) – kogukonna turvalisuse arendamine piirkonnas, olulise piirkondliku mõjuga • jne
Projektitoetuste osakaal Leader-meetmest toetust saanud piirkonna vabaühenduste eelarves	0,7	Perioodi jooksul tellitakse eraldi uuring	Hinnangu toetuse osakaalule eelarves on antud küsitluse 2 raames. Meetme 3 projektid - Enam kui 50% 5 projekti, 21 % kuni 50% 7 projekti, kuni 20% 4 projekti

Strateegia rakendamise laiema mõju hindamiseks 5–7 aasta perspektiivis defineeriti lisaks tulemusindikaatoritele üldist pilti iseloomustavad mõjuindikaatorid (Tabel 39).

Tabel 40. Strateegia mõjuindikaatorid

Indikaator	Sihttase	Lisainfo	Tegelik tase
Leader toetust saanud avalikus kasutuses olevate objektide külastatavus kasv võrreldes 2015. aastaga	2 korda (2x)	Võrreldes taotlemise hetkega. Võrreldakse toetust saanud objektide külastatavust taotlemisel ning perioodi lõpus	Hinnang külastatavuse kasvule on antud küsitluse 2 raames meetme 1 projektide kohta - jäi samaks 25% (4), suurenes kuni 2x 31% (5), suurenes enam kui 2x 44% (7) projekti/objekti
Kohaliku toidu kättesaadavus piirkonnas on paranenud	5%	Möödetakse uuringu abil	Eraldi uuringut ei koostatud, aga Otse tootjalt tarbijale (OTT) kaubakohtumised on väga populaarsed. Lisaks juba varem toimunud Aruküla OTTile on lisandunud kaubakohtumised Raasikul ja Aegviidus.
Piirkonnas toimuvate Leader-meetmega seotud tegevuste kajastatus meedias perioodil 2015 – 2025	250 kajastust	Möödetakse kogu strateegia perioodi jooksul. Meediakanalite võetakse arvesse nii traditsioonilisi (ajalehed, raadio ja televisioon) kui ka kaasaegse meedia vorme (ajaveebid, pildipangad, jms.)	Hinnang meedias kajastatusele on antud küsitluse 2 raames Meede 1 - 62 (14 projekti) Meede 3 - 650 (16 projekti). Samas nende hulgas on ühe projekti kohta märgitud 500 sotsiaalmeedia kajastust

Ida-Harju Koostöökoja LEADER piirkonna strateegia 2023-2029 koostamise raames viidi läbi kaks küsitlust:

- juunis 2022 läbi küsitlus koostöökoja liikmeskonna, taotlejate ja hindajate hulgas. Küsitlusele vastas kokku 28 isikut. Küsitluse raport on esitatud strateegia lisana 2.
- septembris 2022 läbi küsitlus koostöökoja meetmetest eelmisel programmiperioodil rahastatud IHKK projekti(de) kohta. Taotlejatel oli iga toetust saanud projekti kohta vajalik uue küsitlusvormi täitmine. Küsitlusele vastas kokku 35 toetuse saanud

organisatsiooni 57 ellu viidud projekti kohta, sh: meede 1 13 organisatsiooni 16 projekti; meede 2 21 organisatsiooni 25 projekti; meede 3 12 organisatsiooni 16 projekti. Küsitluse raport on esitatud strateegia lisana 3.

Vastajate poolt antud tagasiside tegevuspiirkonna olukorra, tegevusgrupi toimimise ja rahastatud projektide kohta on välja toodud nimetatud lisades.